

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI**

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMAKTA OLAN 60-72 AY
ÇOCUKLARIN DİL KULLANIM BECERİLERİ İLE EBEVEYN
TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ASYA NUR ÖZKUL

Tez Danışmanı

DR. ÖĞR. ÜYESİ AKAN DENİZ YAZGAN

ÇANAKKALE – 2023

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMAKTA OLAN 60-72 AY ÇOCUKLARIN DİL
KULLANIM BECERİLERİ İLE EBEVEYN TUTUMLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ASYA NUR ÖZKUL

Tez Danışmanı

DR. ÖĞR. ÜYESİ AKAN DENİZ YAZGAN

ÇANAKKALE – 2023

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Asya Nur ÖZKUL tarafından Dr. Öğr. Üyesi. Akan Deniz YAZGAN danışmanlığında hazırlanan ve 25/01/2023 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri karşısında sunulan “Okul öncesi eğitim almakta olan 60-72 ay çocukların dil kullanım becerileri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişki” adlı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Akan Deniz YAZGAN (Danışman)

.....

Doç. Dr. Osman Yılmaz KARTAL

.....

Doç. Dr. Menekşe ESKİCİ

.....

Tez No : 10321955

Tez Savunma Tarihi : 25/01/2023

.....
Doç. Dr. Yener PAZARCIK

Enstitü Müdürü

25/01/2023

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Asya Nur ÖZKUL

25/01/2023

TEŞEKKÜR

Bu tezin gerçekleŐtirilmesinde, çalıŐma sũresince bana her tũrlũ yardımda bulunan Azize-Őahap Bozkurt Anaokulu ğretmenlerine ve mũdũrũme, yũksek lisans eğitimine birlikte baŐladıđım ve aynı duygularla ilerlediğimiz bu yolda zorluk yaŐadıđım her an yanımda olan, desteklerini hep hissettiğim arkadaŐlarım Seden BEĐER ve GũlŐah GũNEŐ'e, verdiğim tũm kararlarda bana destek olan ve eğitimim için elinden gelen her Őeyi yapan babam Ali ÖZKUL, annem Őenay ÖZKUL'a ve abim Aykut ÖZKUL'a, ders döneminde ve sonraki sũrelerde yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen Doç. Dr. Osman Yılmaz KARTAL'a ve saygı değer danıŐmanım Dr. Öđr. Ūyesi Akan Deniz YAZGAN'a ve sonsuz teŐekkũrlerimi sunarım.”

Asya Nur ÖZKUL
anakkale, Ocak 2023

ÖZET

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMAKTA OLAN 60-72 AY ÇOCUKLARIN DİL KULLANIM BECERİLERİ İLE EBEVEYN TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Asya Nur ÖZKUL

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Akan Deniz YAZGAN

25/01/2023, 69

Bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi eğitim almakta olan çocukların dil kullanım becerileri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Bu doğrultuda, çalışmanın alt amaçları çocukların dil kullanım becerileri ve ebeveyn tutumlarıyla demografik özellikler (cinsiyet, doğum sırası,ebeveynin; yaşı, mesleği, gelir düzeyi ve eğitim düzeyi) arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını ortaya koymaktır. Çalışmanın örneklemini Çerkezköy ilçesinde bulunan 5 farklı anaokulu ve anasınıfından 150 öğrenci ve anneleri oluşturmaktadır. Bu çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkiisel araştırma modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın verilerinin toplanmasında Eskinazi (2003) tarafından geliştirilen “Dil Kullanım Ölçeği”nin Özellikler alt ölçeği ve Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilen “Ebeveyn Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçme araçlarının geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Veriler tanımsal, çıkarımsal ve ilişkiisel teknikler ile analiz edilmiştir.

Araştırmanın sonuçları katılımcı öğrencilerin çoğunun dil kullanım becerileri orta seviyede olduğu ortaya koymuştur. Ebeveyn tutumlarından en çok demokratik tutumun benimsendiği sonucuna ulaşılmıştır. En az benimsenin tutumun ise otoriter tutum olduğu tespit edilmiştir. Ebeveyn tutumlarında ise, ebeveyn yaşı ve ebeveyn eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Dil kullanım becerileri ile ebeveynin gelir düzeyi, çocuk sayısı ve eğitim durumu arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Cinsiyet ve doğum sırası değişkenlerine göre ise, ebeveyn tutumu ve dil kullanım becerilerinde anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada dil kullanım becerileri ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Dil gelişimi, Dil kullanım becerileri, Ebeveyn tutumu, Okul öncesi eğitim

ABSTRACT

THE INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN 60-72 MONTH OLD PRESCHOOL CHILDREN'S LANGUAGE USAGE SKILLS AND PARENTAL ATTITUDES

Asya Nur ÖZKUL

Çanakkale Onsekiz Mart University

Institute of Graduate Education

Department of Educational Sciences Master's Thesis

Advisor: Asst. Prof. Dr. Akan Deniz YAZGAN

25/01/2023, 69

The main aim of this study is to determine the relationship between the language use skills of children during pre-school education and their parental attitudes. Accordingly, the sub-objectives of the study are to reveal whether there is a significant difference between children's language use skills and parental attitudes and demographic characteristics (gender, birth order, parent's age, career, salary and education level). The sample of the study consists of 150 students and their mothers from 5 different kindergartens and kindergartens in Çerkezköy district. In this study, the relational descriptive research model which is one of the quantitative research methods, was used.

The characteristics subscale of the "Language Use Scale" developed by Eskinazi (2003), and the "Parental Attitudes Scale" developed by Demir and Şendil (2008) were used to collect the data of the study. Validity and reliability studies of the measurement tools were carried out. Data were analyzed with descriptive, inferential and relational techniques.

The results of the study revealed that most of the participating students had moderate language skills. While it was observed that the democratic attitude was the most adopted among the parental attitudes, it was determined that the least adopted was the authoritarian attitude. There were significant differences in parental attitudes according to the variables of parental age, parental education status and level of the parents. In language use skills, it was also determined that there was a significant difference between the income level of the parents, the number of children and educational status.

According to gender and birth order variables, it was observed that there was no significant difference in parental attitude and language use skills. Similarly, there was no significant relationship between language use skills and parental attitudes.

Keywords: Language development, Language use skills, Parental attitude, Preschool education

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
SİMGELER ve KISALTMALAR.....	xi
TABLolar DİZİNİ.....	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Kapsam ve Sınırlılıklar.....	5
1.5. Sayıltı.....	6
1.6. Tanımlar.....	6

İKİNCİ BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Dil Gelişimi.....	7
2.2. Dilin Yapıtaşları.....	9
Fonoloji.....	9
Morfoloji.....	10
Sentaks.....	10
Anlam/Semantik.....	10
Pragmatik.....	10

2.3. Dil Gelişim Kuramları.....	11
2.3.1. Davranışçı Kuram.....	11
2.3.2. Bilişsel Kuram.....	12
2.3.3. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	13
2.3.4. Psikolinguistik Kuram.....	13
2.4. Dil Gelişim Süreçleri.....	14
2.4.1. Dil Öncesi Dönem.....	15
Ağlama (0-2 Ay).....	15
Ağulama-Cıvıldaama (2-4 Ay).....	15
Mırıldanma (4-6 Ay).....	16
Mırıldanma Tekrarı- Babıldaama (6-12 Ay).....	16
2.4.2. Konuşma Dönemi.....	16
Tek Sözcük (12-18 Ay).....	16
İki Sözcük (18-24 Ay).....	17
Üç ve Daha Fazla Sözcük (2-3 Yaş).....	17
Gramer (3+ Yaş).....	17
2.5. Dil Gelişimini Etkileyen Faktörler.....	19
2.5.1. Sağlık.....	19
2.5.2. Zeka.....	19
2.5.3. Sosyo-ekonomik Koşullar.....	19
2.5.4. Cinsiyet.....	20
2.5.5. Aile.....	21
2.5.6. Konuşmaya Teşvik.....	21
2.6. Okul Öncesi Eğitim.....	22
2.7. Dil Gelişiminde Okul Öncesi Eğitimin Rolü.....	23
2.8. Ebeveyn Tutumları.....	24
2.8.1. Demokratik Ebeveyn Tutumu.....	25
2.8.2. Otoriter Ebeveyn Tutumu.....	26
2.8.3. Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutumu.....	26
2.8.4. İzin Verici Ebeveyn Tutumu.....	27
2.9. Ebeveyn Tutumlarının Çocuğa Yansımaları.....	28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM MATERYAL YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	29
3.2. Evren ve Örneklem.....	29
3.3. Veri Toplama Araçları.....	31
3.3.1. Dil Kullanım Ölçeği.....	31
3.3.2. Ebeveyn Tutum Ölçeği.....	32
3.4. Verilerin Toplanması.....	33
3.5. Verilerin Analizi.....	33

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Birinci Alt Amaca Yönelik Bulgular.....	35
4.2. İkinci Alt Amaca Yönelik Bulgular.....	35
4.3. Üçüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular.....	38
4.4. Dördüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular.....	46
4.5. Beşinci Alt Amaca Yönelik Bulgular	50

BEŞİNCİ BÖLÜM SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Birinci Alt Amaca Yönelik Sonuç.....	52
5.2. İkinci Alt Amaca Yönelik Sonuç.....	53
5.3. Üçüncü Alt Amaca Yönelik Sonuç.....	54
5.4. Dördüncü Alt Amaca Yönelik Sonuç.....	56
5.5. Beşinci Alt Amaca Yönelik Sonuç.....	59
5.6. Öneriler.....	59
KAYNAKÇA	61
EKLER	I
EK 1. Tekirdağ İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Alınan Araştırma Uygulama İzni.....	II
EK 2. Etik Kurul İzni.....	III
EK 3. Ölçme Araçları Kullanım İzinleri.....	III

SİMGELER VE KISALTMALAR

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu
AÇEV	Aile Çocuk Eğitim Vakfı
OBADER	Okul Öncesi Eğitim Programı İle Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberliği
ETÖ	Ebeveyn Tutum Ölçeği

TABLULAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Dil gelişim sürecinin göstergeleri	18
Tablo 2	Ebeveyn tutumlarının çocuğa yansımaları	28
Tablo 3	Katılımcı öğrencilerin dağılımları	29
Tablo 4	Katılımcı ebeveynlerin dağılımları	30
Tablo 5	ETÖ alt boyutlarını kapayan maddeler	32
Tablo 6	Araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların dil kullanım beceri düzeyleri	35
Tablo 7	60-72 aylık çocukların ebeveyn tutumları ile ilgili bulgular	36
Tablo 8	Ebeveyn tutumlarında cinsiyete ilişkin bulgular (bağımsız örneklemelerde <i>t</i> -testi)	39
Tablo 9	Ebeveyn tutumlarında doğum sırasına ilişkin bulgular (Tek-Yönlü ANOVA)	40
Tablo 10	Ebeveyn tutumlarında ailedeki çocuk sayısına ilişkin bulgular farklılıklar (Tek-Yönlü ANOVA)	41
Tablo 11	Ebeveyn tutumlarında yaş grubuna ilişkin bulgular (Tek-Yönlü ANOVA)	42
Tablo 12	Ebeveyn tutumlarında mesleğe ilişkin bulgular (Kruskal-Wallis)	43
Tablo 13	Ebeveyn tutumlarında gelir durumuna ilişkin bulgular (Bağımsız örneklemelerde <i>t</i> -testi)	44
Tablo 14	Ebeveyn tutumlarında eğitim durumuna ilişkin bulgular (Kruskal-Wallis)	45
Tablo 15	Dil kullanım becerilerinde cinsiyete ilişkin bulgular (Bağımsız Örneklemelerde <i>t</i> -Testi)	46
Tablo 16	Dil kullanım becerilerinde doğum sırasına ilişkin bulgular (Tek-Yönlü ANOVA)	47
Tablo 17	Dil kullanım becerilerinde ailedeki çocuk sayısına ilişkin bulgular (Tek-Yönlü ANOVA)	47
Tablo 18	Dil kullanım becerilerinde ebeveyn yaş grubuna ilişkin bulgular (Tek-Yönlü ANOVA)	48
Tablo 19	Dil becerilerinde mesleğe ilişkin bulgular (Tek-Yönlü ANOVA)	48

Tablo 20	Dil becerilerinde gelir düzeyine ilişkin bulgular (Kruskal-Wallis)	49
Tablo 21	Dil kullanım becerilerinde annenin eğitim durumuna ilişkin bulgular (Kruskal-Wallis)	50
Tablo 22	Dil kullanım becerileri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişki (Pearson Korelasyon)	51

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1	Dilin yapıtaşları	9
Şekil 2	Dil gelişim süreçleri	15
Şekil 3	60-72 ay öğrencilerin dil kullanım beceri düzeyleri.	52
Şekil 4	Ebeveyn tutumlarının benimsenme düzeyleri.	53

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, kapsamı, sınırlıkları ve sayıltıları ile tanımlara yer verilmiştir.

1.1.Problem Durumu

İnsanları diğer tüm canlılardan ayıran en önemli farklardan biri konuşma becerisidir. İnsanoğlunun yaşamını sürdürebilmesi, bilgi ve birikimlerinin nesilden nesile aktarılabilmesinde dil, en gerekli unsurlardan biridir. İletişimin sağlıklı olabilmesi için kullandığımız dili düzgün bir şekilde karşıya aktarıp, anlaşılabilmemiz gerekmektedir. Bu noktada dil gelişimi büyük önem taşımaktadır. Tüm gelişim alanlarında olduğu gibi dil gelişimi için de doğumdan okul çağına kadar olan dönemin kritik dönem olduğu bilinmektedir. Bu dönemde karşılaşılabilecek sorunlar, gelecek yaşantımıza da olumsuz yansıtacaktır.

Dilbilimciler tarafından erken çocukluk döneminin dil gelişimi açısından büyük önem taşıdığı vurgulanmaktadır (Chomsky, 2009; Gander ve Gardiner, 1998; Lenneberg, 1967). Çocuklar erken çocukluk dönemi boyunca ileriki yıllarda öğrendiklerine destek sağlayacak bilgiler edinir ve beceriler geliştirilir. Bu sayede çocukta dil gelişimi sağlanır ve çocuk kendini ifade etmeyi öğrenir (Açev, 1999). Ayrıca bu dönemde yaşanan dil sorununun geri kalan yaşama da yansıtacağı belirtilmektedir. Okul öncesi eğitim programlarının da dil ve zihin gelişiminden bağımsız hazırlandığında, bu alandaki kazanımlarının da gerçekleşme ihtimalinin düşeceği ifade edilmektedir (Aydoğan ve Koçak, 2003). Güneş (2010), okul öncesi eğitim ve aile çocukların dil gelişimleri açısından büyük önem taşıdığını ifade etmiştir. Çünkü bu dönemde tüm gelişim alanlarındaki hız, doruk noktasındadır. Bu gelişim alanları beden, dil ve zihin gelişimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuklara verilecek eğitimler çocukların ileriki yaşamlarının belirleyicisidir. Eğitimlerin içeriği de bu dönemde özenle seçilmeli, yaklaşım ve yöntemlere de özellikle dikkat edilmelidir.

Yazıcı ve Temel (2012), okul öncesi dönemdeki çocukların dili kazanmasını sağlayacak uyaran dil girdilerinin, çocukların yaşama bakış açıları üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca düşüncelerimizin pratik ve daha hızlı bir şekilde ifade edilmesinde, dilin en doğru

araçlardan biri olduğunun altını çizmişlerdir. Güzel Özmen (2002), çocuğa dili kazandırırken de dil gelişimini olumsuz etkileyecek etmenlerin olduğundan bahsetmiştir. Çocuklara sadece taklit yoluyla veya tekrar ettirerek bir dili kazandırılmamalıdır. Bu şekilde dilin yalnızca biçim boyutuna önem verilmiş olur. Önemli nokta, çocukların kullandığı cümleleri ve kelimeleri anlamlarına karşılık gelecek şekilde kullanabilmesidir.

İfade edici dil becerisinde rastlanan sorunları Sevinç (2003) , “Yetersiz dil kullanımı, konuşmaya başlamada ve yanıtlamada zorluklar, gereksiz el-kol, beden hareketleri (sözsüz iletişim), sınırlı sözcük hazinesi veya belirli kavram eksikliği, uygunsuz söz dizimi kullanımı, öykü anlatımında olayların sırasını takip edememe ve kafiyelere, seslere duyarsızlık” olarak belirtmektedir. Bununla birlikte ifade edici dil becerisinde sorunlar yaşayan çocukların beden ve el-kol hareketlerini sıklıkla kullandıkları gözlemlenmektedir. Çocuktaki bu hareketlenmenin özellikle birleşik cümleler kullanırken ya da bir durumu anlatmaya çalıştıkları zaman ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Richard ve Hanner (1995)’in çalışmasında ise düşünme becerilerinin en önemli bileşeni olan dili kullanma becerisinde yaşanan güçlükler; sözcük hatırlamada sorunlara, anlamsız ve belirsiz sözcük kullanımına, sorulara cevap verememe veya cevap vermekten kaçınmaya, tekrara düşmeye, geri dönüt vermenin normalden uzun sürmesine yol açtığı tespit edilmiştir. Bu problemlerin aşılmasında ailenin önemli bir faktör olduğu bilinmektedir. Aile içindeki iletişim, çocukların dil gelişiminde görülen problemlerin başlıca sebeplerinden birini oluşturur. Bu tür dil becerisindeki eksiklikler çocukların gelecek yıllardaki okul başarısını olumsuz etkilemektedir.

Altun (2019), ailenin dil gelişimi üzerinde etkisini incelediği çalışmasında, alt sosyoekonomik düzeye sahip ailelerin çocukları ile üst sosyoekonomik düzeye sahip ailelerin çocukları arasında 30 milyonluk kelime açığı olduğunu tespit etmiştir. Bu farklı sosyoekonomik düzeyden gelen çocukların dengelenebilmesi için eğitim programlarının iyi ayarlanması gerekmektedir. Bu araştırmayı destekler nitelikte olan Karacan (2000a) ise, sosyokültürel ve sosyoekonomik durumu iyi olan ailelerin, çocuğa sunduğu imkanların genişliği sayesinde, çocukların daha erken ve düzgün konuşmasının sağlanacağını belirtmiştir. Kitap okuma, çocuklarla geziye çıkma, çocukların düşüncelerini söylemelerine fırsatlar verme, çocuğun

bulunduğu eğitim ortamına katılma gibi imkanların bu ailelerde daha çok sağlandığı ifade edilmiştir.

Karacan (2000b)'ın bir diğer çalışmasında ise, dil gelişiminde başlangıç sayılabilecek dil kazanımının belli bir sırası olmasına karşın, sosyal çevrenin bu gelişimin hızı üzerinde etkisi olduğunu vurgulanmaktadır. Anneden veya çevreden sözel olarak gelen iletişim zenginliğinin, dil gelişimi üzerinde pozitif yönde bir etkisinin olduğu belirtilmektedir. Sosyal çevrenin dil gelişimi üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu çıkarımı yapılabilmektedir. Dereli ve Koçak (2005) araştırmasında çevrenin dil gelişimine etkisi olduğunu tespit etmiştir. Annenin eğitim durumunun ve bakım tarzının anasınıfına devam eden çocukların dil gelişimleri arasında anlamlı fark yarattığı sonucuna ulaşmışlardır.

Çevrenin ve ailenin dil gelişimi üzerindeki etkisini tespit eden bir diğer çalışmada ise 12-30 aylar arasındaki Türk çocuklarında Türkçeyi öğrenirken dildeki yapıları ve sözcük türlerini anlama açısından hangi aşamalardan ilerlediklerini tespit etmiştir. Annenin öğrenim durumu ve cinsiyet faktörünün bu aşamalar üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Sözcükleri bazı dil yapılarına uygun kullanma konusunda çocukların yaşlarının etkisi önemli bulunmuştur. Çocukların cinsiyetine göre alıcı dil becerileri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Annelerin eğitim düzeyinin çocukların dil gelişimlerinin bazı boyutlarında etkisinin olduğu saptanmıştır çocukların dil gelişimleri üzerinde annelerin öğrenim seviyelerinin etkisinin olduğu belirtilmiştir (Erdemir, 2001).

Tüm gelişim alanlarında sağlıklı bir çocuk yetiştirmek için ebeveynlere büyük rol düşmektedir. Ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları iletişim, etkileşim ve tutumlar ne kadar başarılı olursa, çocukların hayata hazırlanması da o kadar sağlıklı olacaktır. Genellikle annelerin çocukla geçirdiği vakit daha fazla olduğu düşünülerek, onlara daha büyük sorumluluklar düştüğü belirtilmektedir (Gustafsson, Cox ve Blair, 2012). Bu noktada ebeveynler arasında annelerin önemi dikkat çekilerek, anne- çocuk iletişiminin önemi vurgulanmaktadır. Anne ile çocuk ne kadar sağlıklı iletişim kurabilirse, gelişimlerinin de o doğrultuda başarılı ilerleyeceği söylenebilir.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde, okul öncesi dönemde dil gelişiminin büyük önem taşıdığı ve kritik dönem olarak tanımlandığı görülmektedir (Chomsky, 2009; Gander ve Gardiner, 1998; Lenneberg, 1967). Bu kritik dönemin ilk ve en önemli parçasını aileler

oluşturmaktadır. Çocuk doğumuyla birlikte aile içerisinde gelişmeye ve büyümeye başlar. Gelişim ve büyüme sürecinde çocuklar ailelerini örnek alır ve hayatı onlardan öğrenirler. Bu noktada ebeveynlerin çocuk yetiştirirken gösterdikleri her türlü davranışın, çocuklar üzerinde büyük etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Farkında olarak veya farkına varmadan gerçekleştirilen tutumlar, çocukların sonraki yaşamlarına da yansiyacaktır. Bu nedenle erken çocukluk döneminde dil gelişimlerini incelemeye ve bu gelişim üzerinde ailelerin etkisini araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi eğitim almakta olan çocukların dil kullanım becerileri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Bu temel amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. 60-72 aylık çocukların dil kullanım becerileri (özellikleri belirleme) ne düzeydedir?
2. 60-72 aylık çocukların ebeveynlerinin tutumları nedir?
3. Ebeveyn tutumları, demografik özelliklere (çocuğun cinsiyeti, doğum sırası, ebeveynin yaşı, çocuk sayısı, mesleği, gelir düzeyi ve eğitim düzeyine) göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. 60-72 aylık çocukların dil kullanım becerileri (özellikleri belirleme) demografik özelliklere (çocuğun cinsiyeti, doğum sırası, ebeveynin yaşı, çocuk sayısı, mesleği, gelir düzeyi ve eğitim düzeyine) göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. 60-72 aylık çocukların dil kullanım becerileri (özellikleri belirleme) ile ebeveyn tutumları (demokratik, otoriter, aşırı koruyucu, izin verici) arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Tüm gelişim alanlarında olduğu gibi dil gelişiminde de kritik dönemin erken çocukluk dönemi olduğu bilinmektedir. Bu dönemde çocuklar konuşma becerilerini kazanırlar ve yeni bir dünyaya kucak açmış olurlar. İletişim kurmalarıyla birlikte çocuklar isteklerine daha hızlı ulaşmaya ve sorunlarına daha hızlı çözüm bulmaya başlarlar. İletişimin sağlıklı ve etkili gerçekleşebilmesi için, konuşulan dilin doğru kullanılması gerekmektedir. Bu noktada, dil kullanım becerisi ön plana çıkmaktadır. Dil kullanım becerisi, çocukların kendisini doğru bir şekilde anlatmasını, kelimelere uygun sıfatlar kullanmasını, karşısındakinin de onları

anlamasını sağlayan yaşamsal bir beceridir. Kendini rahat bir şekilde aktarabilen bireylerin dolayısıyla sosyal ilişkileri kuvvetlenerek kendine olan gúvenleri de yúkselecektir.

Çocukların dil gelişiminin temellerinin atıldığı yer aile olduğu için bu noktada büyük öneme sahiptir. Çünkü aile; çocukların sosyal çevreye girişine kadar, kişiliğini belirleyecek tüm davranışların kazandırıldığı ilk toplumsal kurumdur. Ailenin çocuklarına karşı gösterdikleri davranışlar, çocuğun gelişimde olumlu veya olumsuz etkiye sahiptir (Taylor, Manganello, Lee ve Rice, 2010). Ailelerin çocuklarıyla iletişimini ve onlara karşı gösterdikleri tutumların incelenip, dil kullanım becerisi üzerindeki etkisinin tespit edilmesi okul öncesi eğitim açasından büyük önem arz etmektedir.

Öz (1997), dil gelişiminin sadece insana özgü olduğunu vurgulamıştır. Birçok gelişim dönemini tüm canlılarda görebiliyoruz. Hatta motor gelişim hayvanlarda çok daha hızlı gerçekleşmektedir. Fakat dil gelişiminde hiçbir canlı insana yetişememektedir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından tanımlanan okul öncesi eğitimin amaçlarına bakıldığında ise “*Türkçeyi doğru ve düzgün konuşmalarını sağlamak*” maddesi bulunmaktadır (MEB, 2013). Burada dil gelişimine verilen önemin amaçlara da yansıdığı görölmektedir. Dil gelişimine önem verilmesi ve desteklenmesi gerektiği, okul öncesi eğitimin temel ilkeleri arasında da belirtilmektedir.

Programa yansıyan temel amaçları ve ilkeleri karşılayabilmek adına bu araştırmaya ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Çocukların dil gelişimlerinin farklı değişkenler açasından incelenmesi okul öncesi eğitim literatürüne önemli katkı sağlayacaktır.

1.4. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu araştırma,

- 2022-2023 eğitim-öğretim yılı, Tekirdağ ili, Çerkezköy ilçesinde bulunan devlet anaokulu ve anasınıflarında öğrenim gören 60-72 ay çocukları ve ebeveynlerini (annelerini) kapsamaktadır.

Bu araştırmanın sınırlılığı aşağıda belirtilmektedir.

- Okul öncesi dönem çocuklarının dikkat süreleri göz önünde bulundurularak, “Dil Kullanım Ölçeği”nin sadece “Özellikler” alt boyutu araştırmaya dahil edilmiştir. Özellikler alt boyutlar arasında en sonuncu ve en kapsamlı olanıdır.

1.5. Sayılı

Bu çalışmada ebeveynlere uygulanacak “Ebeveyn Tutum Ölçeği” ne verilen cevapların gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Dil Kullanım Becerisi: İnsanlar arası etkileşimin ilerlemesiyle birlikte sosyalleşmenin bir yansıması olan dil kullanım becerisi "*sürekli bir yeniden yaratma olarak görülmelidir. Yani dil kullanma becerisi, dinamik bir varoluş ve sürekli üretici bir süreçtir*" (Williams, 1990). Dili, dinleyen ve konuşanların belirli kurallar çerçevesinde kullanmasıdır. (Bates, 1974).

Ebeveyn Tutumu: Ebeveynlerin çocuklarına karşı gösterdikleri davranış biçimleridir (Eroğlu ve Parlar, 2018).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde dil gelişimi ve ebeveyn tutumları ile ilgili kuramsal çerçeveye ve ilgili çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Dil Gelişimi

Dil, sosyalleşmenin yönlendiricisi ve göstergesidir. Aynı zamanda dil, toplum içinde sağlıklı ilişkiler geliştirilmesini sağlayan ve bu ilişkileri devam ettiren, iletişimin kaynağı olarak ifade edilmektedir (Temizyürek, 2007). Dil edinimi bir bebeğin kendisinin dışındaki sistemi tekrardan üreterek kullanabilmeyi öğrenebilmesi demektir. Anlamalı insan ilişkilerinin oluşabilmesi için dil zorunludur (Deniz, 2008).

Bununla birlikte Yazıcı ve Temel (2012), çocukların, dil ediniminin gerçekleşmesi esnasında seslerin, cümlelerin ve biçimin nasıl kurulduğunu fark ettiklerini belirtmişlerdir. Dilde var olan kuralları, her şeyin bir adı olduğunu da kavramaya başlarlar. Ayrıca dil sayesinde duygularını, düşüncelerini anlatabildiklerini anlarlar. Bunlar erken çocukluk döneminde kazanılır ve çocukların 4 yaşından sonra dili bir yetişkin gibi kullanabildikleri görülür. Başaran (1994) da, dilin öğrenilmesi için gerekli olan bilgilerin, ilkelerin ve sözcüklerin erken çocukluk döneminde kazanıldığını vurgulamıştır.

Bukatko ve Daehler (1992), çocuklarda dilin önemine bakıldığında iletişim kurmasını sağlamanın dışında hayatın pek çok farklı işlevini de yerine getirmesine yardımcı olduğunun altını çizmişlerdir. Ayrıca, düşünme süreçleri içerisinde bellek ve sınıflama becerilerini geliştirerek karşılaştığı zor ve farklı problemlerde gösterdiği davranışlarını değerlendirmesini de sağlamaktadır. Çocuğun sosyalleşmesini sağlayarak kendini ifade etmesini de kolaylaştırmaktadır.

Ülgen ve Fidan (1997), varoluşun ilerlemesinde dilin önemli işlevleri olduğunu belirtmişlerdir. Bu işlevleri aşağıdaki gibi sıralamışlardır:

- İstek ve arzuları ifade etmekte dil kullanılır.

- Hislerinde ve duyguların ifade edilmesinde dil gerekmektedir.
- Varlıkların konumunu ve olayların ifade edilmesini sağlar.
- İletişimin devamlılığının göstergesidir.
- Sözel iletişim en önemli araçtır.
- Kendi malzemesini üretir ve iletir.

Bloom ve Lahey'e (1978) göre dil aralarında etkili bir bağlantı olan 3 bileşenden oluşmaktadır. İçerik, biçim ve kullanım bu 3 bileşeni oluşturmaktadır. Biçim bileşeni; sözcüklerdeki ekleri ve kökleri, kelimelerin cümledeki sırasını ve dildeki konuşma seslerini inceler. İçerik bileşeni, dili anlam boyutundan inceler. Burada kelimenin tek başına taşıdığı anlam ve kelimeleri birleşiminden oluşan cümle içindeki anlam boyutu sorgulanır. Kullanım bileşeni ise iki boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar, işlev ve bağlamdır. Öncelikle işlev boyutunda amaç karşımıza çıkmaktadır. Konuşmamızın amacını işlev boyutu belirler. Bir başka ifadeyle, ne için konuşuyoruz sorusunun cevabı niteliğindedir. Bağlam boyutunda ise amacımızı gerçekleştirebilmek için uygun sözcük ve cümleler kullanarak iletişimin anlaşılır olması yer almaktadır.

Başal (2004) dilin işaretlerden oluştuğunu ve bu işaretlerde bilgiyi iletildiğini belirtmektedir. Bu iletide ise 3 işlev yer almaktadır:

Anlatım İşlevi: Verilmek istenen mesajın aktarımıdır.

Etki İşlevi: Mesajın iletildiği kişinin, mesajdan etkilenmesi veya aktarılan işaretlerin iletilen kişide etki yaratması.

Açıklama İşlevi: İşaretlerin hem mesajı iletende hem de alıcıda aynı kavramı canlandırması

Dilin bileşenleri içerisinde yer alan alıcı dil becerisi, çocukların çevresinde olup bitenleri anlayabilmesi için oluşturulan dil olarak tanımlanmıştır. Bu alıcı dil becerisinin gelişimi ise çocuk 6 aylık olana kadar olan sürede gerçekleşmektedir. Çünkü çocuk bu dönemde henüz sözcük üretememektedir (Erşahin Şafak, 2016). Alıcı dil becerisinin geliştiğini ise çocuğun çevrede gerçekleşen iletişimi anlaması ve yeni öğrendiği kelimelerin üstüne daha da öğrenmeye istekli olduğunda tespit edebiliriz. (Kazancı, 2017).

İfade edici dil becerisini ise Dereli (2003), “Dili kullanabilme düzeyi” olarak tanımlamıştır. Kazancı (2017)’ya göre, çocukların anlamlarını bilerek veya bilmeyerek ürettikleri sözcüklerden ifade edici dil oluşmaktadır. İlk defa kullanılan kelimelerin, günlük yaşamda sıklıkla karşılaştığımız, taşıt, yiyecek, oyuncak gibi nesnelerin isimleri olduğu görülmektedir. İçinde bulunulan kültürün de, çocukların sözcük dağarcığının gelişmesinde önemli etkisi bulunmaktadır.

Dil gelişiminin sağlıklı ilerleyebilmesi için bazı ilkeler oluşturulmuştur. Mangır ve Erkan (1987), dil gelişimindeki ilkeleri şu şekilde açıklamışlardır:

- Dil gelişimi çocukta olgunluk ve yaşantı arasındaki düzene bağlıdır.
- Çocukların konuşmaya yeltendiği ve teşvik edildiği çevrelerde dil gelişimi mümkün olacaktır.
- Dil gelişimi sadece ailede ve okulda değil, çocukların tüm çevresinde düşünülmelidir.
- Dil gelişimi, bir amaca ulaşmak için çocuğun konuşmasına ihtiyaç duyulduğunda daha başarılı olacaktır.
- Dil gelişimi kişiye özgüdür.

2.2. Dilin Yapıtaşları

Çiviltepe ve Türkay (2004) dilin yapısını incelediğinde, tüm dillerin evrensel ses birimlerinin olduğu ifade etmişlerdir. İletişimin ana kaynağı olan dilin bileşenleri 3 alana ayrılmaktadır. Bunlar;

DİLİN BİÇİMİ	DİLİN İÇERİĞİ	DİLİN KULLANIMI
<ul style="list-style-type: none"> • Fonoloji (ses bilgisi) • Morfoloji (biçimbirim) • Sentaks (söz dizimi)	<ul style="list-style-type: none"> • Anlam/Semantik	<ul style="list-style-type: none"> • Pragmatik

Şekil 1. Dilin yapıtaşları

Fonoloji

Ses bilgisi olarak da geçen fonoloji, doğal olarak var olan sesleri somut özellikleri ile incelemektedir. Bu incelemede kurallar araştırılmaz, sadece sese odaklanılır. Ses bilgisinin araştırma alanları içerisinde; sesin nasıl üretildiği, hangi konuşma organı veya ses ile üretildiği, akustik değerinin ne olduğu gibi konular yer almaktadır (Cüceloğlu, 1999).

Morfoloji

Morfoloji biçimbirim olarak ifade edilmektedir. Yalnız kullanıldığında hiçbir Şey ifade etmeyen fonemler, bir araya gelerek sözcükleri meydana getirirler. Bu birleşimlerden oluşan anlamlı en küçük birime morfem denilmektedir (Kabadayı, 2004).

Sentaks

Kelimelerin bir araya gelip, cümleler oluşturulurken uyulması gereken kurallara verilen addır. Sözcüklerin yerleşim kuralları, her dilde farklılık göstermektedir. Türkçe’de esnek yapısı olan cümleler görölmektedir. Soru eki, olumsuzluk bildiren ekler gibi birçok yapının dillerdeki kullanımını değişkenlik göstermektedir (Topbaş, 2017).

Anlam/Semantik

Biçim birimlere (morfem) ne gibi anlamlar verebileceğimizi inceler. Sözcüklerdeki anlamları ifade eder ve bu anlamların nasıl kazanıldığıyla ilgilenir. Kelimelerin farklı yerlerde kullanımıyla değişen anlamlarını bulmaya çalışır ve çıkan değişik anlamları düzenleyerek düzenli cümleler oluşulmasına katkı sağlar (Morris, 2002; Brock ve Rankin, 2008).

Dilin Kullanımı (pragmatik)

Sosyal alanda iletişim kurabilmenin ve bu iletişimin devamının sağlanabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Dili, dinleyen ve konuşanların belirli kurallar çerçevesinde kullanılması olarak tanımlanabilir. (Bates, 1974). Sadece dil içindeki kuralları değil konuşurken gerçekleştirilen jest ve mimiklerimizi de kapsamaktadır. Toplumlardan etkilenen bir yapıya

sahiptir ve farklı alışkanlıkları içinde barındırır. Örneğin bir yere yeni gelindiğinde merhabalaşma veya ayrılırken kurulan iletişim bunlara dahildir (Berk, 2013).

2.3. Dil Gelişim Kuramları

Dilin, doğumdan itibaren hızla geliştiği görülmektedir. Bu gelişimin hızı birçok araştırmacı tarafından ilgi çekici bulunmuş ve bu hızlı gelişimi açıklama girişimlerinde bulunulmuştur. Bu girişimler aracılığıyla farklı dil gelişim kuramları ortaya koyulmuştur (Tümekaya, 2017).

2.3.1. Davranışçı Kuram

Davranışçı kurama göre, çocuklar her şeyi öğrendikleri gibi, konuşma dilini de öğrenirler. Çevreden gelen ve çocuğun yanında oluşan iletişim ve tepkiler, çocuk tarafından belli bir süre sonra dile dönüştürülür (Dağabakan ve Dağabakan, 2007). Skinner ve diğer davranışçı düşünürlere göre çocuk günlük hayatta duyduğu seslere benzer sesler çıkarttığına, yetişkinler tarafından ödüllendirilir. Bu ödüllere pekiştirme adı verilmektedir. Pekiştirilen seslerin tekrarlanması ve kullanımı artar. Pekiştirilmeyen seslerin ise kullanımları azalır (Şener, 2019). Skinner, konuşmanın kazanılmasında ise işlevsel şartlanmanın etkili olduğunu savunmuş ve ebeveynlerin, bebeklerin çıkardığı anlamlı sesleri pekiştirme eğiliminde olduğunu belirtmiştir (Bayhan ve diğerleri, 2004). Bunlara ek olarak, dilde de tüm insanların davranışlarında olduğu gibi çevresel koşullanmanın etkisinin olduğunu öne sürmüştür (Altınörs, 2012).

Tural (1979), dilin edinilmesinde pekiştirmenin dışında taklidin de varlığına vurgu yapmıştır. Çocuğun söylediklerini yetişkinler doğru bir şekilde tekrar ederek doğruyu pekiştirme yapılmış olacaktır. Çocuklar yetişkinleri tekrar ederek daha düzgün cümleler kurmaya başlayacaklardır. Davranışçı kuramın temsilcileri saldırganlık, motor tepkiler ve konuşma gibi doğrudan gözlenebilen davranışları önemsemişlerdir. Ölçülmesi mümkün olmayan, gözlenemeyen, duygu gelişimi, bilinçli ve bilinç dışı gerçekleşen davranışlar gibi içsel süreçlerin üzerinde durmamışlardır (Ceylan,2002).

Quine (1987) tarafından dil ve anlama dair esaslı bir davranışçı yaklaşım öne sürülmüştür. Ona göre bireyler çevresindekilerin sözel davranışlarını izleyerek konuştukları dili

öğrenirler. Dildeki kuralların çevresel koşullardan etkilendiği gibi, dilin ediniminde de gözlemlenebilir davranışlardan etkilenme söz konusudur. Tümkiye (2017) pekiştirici ve taklidin dil gelişimi üzerinde olumlu yönde etkisi bulursa dahi davranışçı kuramın dil gelişimini bütünüyle açıklamada yetersiz kaldığını ifade etmiştir.

2.3.2. Bilişsel Kuram

Bilişsel gelişim kuramcıları olarak karşımıza çıkan Jean Piaget ve Lev Vygotsky dil için, düşünmenin ana maddesi olduğunu ve düşünebilme becerisiyle birlikte işlediğini ifade etmişlerdir. Buradan yola çıkarak dil ve düşüncenin birbirinden ayrılmaz parçalar olduğu söylenebilir. Çocuk dili ne kadar düşünürse o oranda kavramsal düşünme becerisi artarak, dilin gelişimi sağlanmış olacaktır (Dağabakan ve Dağabakan, 2007). Bu yaklaşımda dilin katılım ve çevrenin etkileşimi sonucu kazanıldığı ortaya koyulmuştur. Dil gelişimi birçok evreden geçerek yapılanmakta ve bilişsel gelişimin etkisinde kalmaktadır (Altay, 2009). Piaget bilişsel gelişimde sıralı ilerleyen 4 dönemden bahsetmiş ve bu dönemler ilerledikçe çocukların problem çözme ve kavrama becerilerinde gözlenebilir gelişmelerin olacağını öne sürmüştür (Erden, 2005).

Bunlara ek olarak, düşüncenin gelişiminde dilin yetersiz kaldığı ifade edilmiştir. Yapılan çalışmalarda önceki bilişsel şemaların da önemine vurgu yapılmaktadır. Dil gelişimine etki eden en önemli etmenin de düşünce gelişimi olduğu savunulmuştur. Düşüncelerin gelişimi duyu-motor dönemde gerçekleşerek, bu gelişen düşünceler de dile yansımaktadır (Çayır ve Çimen, 1999). Vygotsky Piaget'nin savunduğu benmerkezci konuşma ve ilk evrede sosyal olmayan konuşmayı seçtikleri fikrine karşı çıkmış, çocukların yol gösterilmek ve yönlendirilmek amacıyla konuştuklarını ortaya atmıştır (Bayhan ve diğerleri, 2004).

Bu kuramın diğer öncüsü olan Jerome Bruner ise bilişsel gelişimin, duyu organlarından git gide bağımsızlaştığını ve bu süreçte dilin ve sembollerin önemi üzerinde durmuş; dile büyük önem vererek bilişsel gelişimde anahtar olarak gördüğünü ifade etmiştir (Senemoğlu, 2007). Bilişsel öğrenme kuramı, bilişsel gelişimle dil gelişiminin aynı doğrultuda olduğunu, dış dünyadaki bilişsel izlenimlerle dilin geliştiğini öne sürmüşlerdir. Bunun da bilişsel gelişimin bir sonucu olduğunu savunmaktadır (Deniz, 2015).

2.3.3.Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramının öncüsü olan Albert Bandura ve sosyal öğrenme kuramını destekleyen diğer kuramcılar, çocuğun dil edinimini çevresindeki insanları model alması ve taklit etmesi olarak tanımlamaktadırlar (Şener, 2019). Aydoğan ve diğerleri (2015) ise dil kazanımı için, çocuğun gözlem yaparak, en yakınlarını model aldığı bir süreç olarak ifade etmişlerdir. Bu kapsamda, çocuğun yakın çevresi büyük etkiye sahiptir. Fakat sosyal öğrenme kuramının da dil gelişimini açıklamakta yetersiz görüldüğü aktarılmaktadır. Sosyalleşme süreci içerisinde çocuk modellerini taklit ederek dil faaliyetlerini bu taklitler yoluyla gerçekleştirir. Kültürün ve sosyal çevrenin etkisi dilin öğrenilmesinde oldukça etkilidir (Dağabakan, 2008).

Bu kuramda dil, sosyalleşme içinde incelenmektedir. Sosyalleşmek ve çevresindekilerin davranışlarının şekillendirebilmek amacıyla dilin öğrenildiği kuramda ifade edilir. Çocuklar böyle bir sosyalleşmenin içerisinde dilin nasıl ve ne şekilde kullanılacağını anlamaya başlarlar. İlk etkileşimin gerçekleştiği kişi olarak anne dilin temelini oluşturmaktadır. Ailenin bebeğin daha ilk refleks hareketlerini yaparken bu davranışları çözümlenmeye çalışmalarıyla iletişim şekilleri oluşmaya başlar. Bu durumda en önemli nokta, çocukları belirli amaçlara karşı davranışlar sergilemelerini sağlayabilmektir (Güleryüz, 1990).

2.3.4.Psikolinguistik Kuram

Psikolinguistik kuram, dil gelişimini psikolojik ve biyolojik temellere dayandırarak açıklamaktadır. Kuramın temsilcisi olarak Noam Chomsky karşımıza çıkmaktadır. Chomsky dili şu şekilde tanımlamaktadır: “Dil özünde yalnızca insanlara ait, ciddi patolojik durumlar dışında tüm insanlar arasında neredeyse hiç farklılık göstermeyen ve doğuştan var olan biyolojik ortaklığımızın genel bir parçasıdır” (Chomsky, 2009). Bu kuramda insanların dili öğrenebilmek için doğuştan gelen bir mekanizması olduğundan bahsedilmektedir. Bu mekanizma, çocuğun içinde bulunduğu çevredeki dili özümsemesini, dilde bulunan kuralları benimsemesini, daha sonra da gerekli kuralları kullanarak konuşmaya başlamasını sağlar. Çocuklar diğer öğrenilen her şey gibi konuşmayı da, belli bir biyolojik olgunluğa ulaştığında kendiliğinden öğrenirler (Dağabakan ve Dağabakan, 2017).

Baykoç Dönmez (1986), araştırmasında çocuğun dil ediniminde evrensel özelliklerin olduğuna vurgu yapmış ve çocukların dil kurallarını aynı sırada öğrendiğini öne sürmüştür. Bu kuram içinde farklı dil topluluklarında dili kazanan çocukların benzerlikleri ve evrenselliği araştırılmaya başlanarak dili kazanmada doğal gözlemlerin önemi vurgulanmıştır. Gander ve Gardiner (1998)'in uyguladıkları öncelikli araştırma yöntemi ise bireyin konuşmaya başladığı zamana kadar kullandıkları sözel anlatımları incelemeyi ve kaydetmeyi barındırmaktadır. Gardner ve Gardiner (1998)'a göre, birçok kültürle bu verileri elde edebilirler. Bu veriler çözümlenerek, tüm çocukların ve bebeklerin içinde buldukları kültürler farklı olsa da geçtikleri dil evrelerinin sırası büyük ölçüde benzerlik gösterdiği ortaya çıkmıştır. Buna örnek olarak; Çin, Rus, Etiyopya, Fransız bebeklerinin konuşmaya başladığı ve geçtiği dil kazanma basamaklarının Amerikan bebekleriyle aynı sıralamada olması gösterilebilir.

Biyolojik yapının konuşmada önemli olduğunu vurgulayan Lenneberg (1967), 3 tespit ortaya koymuştur. Bunlar;

- 1 Yaşamın ilk yıllarında, dünya üzerinde bulunan her çocuk bütün sesleri çıkartabilmektedir.
- 2 Dünya üzerinde bulunan her çocuk, 2-4 yaşlarında konuşma becerisini kazanabilmektedir.
- 3 Dünyanın nersinde olursa olsun yaşamın ilk 10 yılında anadilini öğrenemeyen bir birey, sonraki süreçlerde de öğrenemeyecektir

2.4.Dil Gelişim Süreçleri

İnsanlar dünyaya geldiklerinde bir dili bilmezler ve dili, belli süreçlerden geçerek öğrenirler. Bu süreçler dünyadaki tüm çocuklar için benzer gerçekleşmektedir. İki döneme ayrılan dil gelişim süreçleri aşağıdaki gibidir (Güven ve Bal, 2000).

Şekil 2. Dil gelişim süreçleri

2.4.1. Dil Öncesi Dönem

Çocukların doğumundan ilk kelimelerini çıkarana kadar olan süreye verilen addır. Bu dönemde çıkarılan sesler bir dilin parçası olarak düşünülmeyp, dil öncesi dönem olarak da nitelendirilmektedir. Çocukların bir dili anlayabilmesi ve konuşabilmesi için bazı aşamalardan geçmesi gerekmektedir (Baykoç Dönmez, 1986).

Ağlama (0-2 Ay)

Bu sesler anlamsız ve amaçsız gerçekleşip, farklılaşmamış sesler olarak isimlendirilmektedir. Çocuklar bu dönemde iletişim kurmak için sadece ağlama refleksini kullanırlar. Birinci ayın sonlarına doğru bu sesler belli bir rahatsızlığı ve isteği ifade edebilmektedir. Anne çocuğun ağlama seslerini ayırt etmeye ve bu yönde ihtiyacını karşılamayı öğrenir. (Lieberman, 2012; Baykoç Dönmez ve diğerleri, 2000).

Agulama- Cıvıldaama (2-4 Ay)

Bu dönemde çocuklar refleks ağlama ile birlikte cıvıldaama, agulama gibi sesler çıkardığı gözlemlenir. Diğer döneme göre ağlama davranışı azalmaktadır. Bu dönemde çocuğun çıkarttığı sesi dinler ve bundan mutlu olarak taklit etme davranışı gösterir. Sesli harfleri sıkça kullanır ve sessiz harfle birleştirme çabası içindedir (Meb, 2013). Ebeveynler bu süreçte

çocuklarıyla ne kadar fazla iletişime geçerse, çocuklar o kadar cesaretli ve istekli tavır sergileyecektir denilebilir.

Mırıldanma (4-6 Ay)

Çıkartılan sesler artık anlamlı olmaya ve amaç kazanmaya başlamıştır. Etrafındaki sesin özelliklerini benimsemeye başlamıştır. Yanında biri varken veya yalnız kaldığında çıkarttığı sesleri tekrar etme davranışı gösterir (Aran ve Gürsoy 2012; Altınok, 1971). Çenesini kaldırıp indirme becerisi gelişmeye başlar ve böylelikle daha fazla ünlü ve ünsüz sesi çıkartabilir (Lieberman, 2012).

Mırıldanma Tekrarı – Babıldama (6-12 Ay)

Düzenli mırıldanma olarak da kendini gösteren bir dönemdir. Çıkarttığı heceleri tekrar etmeye başlar ve kendi dilinin özellikleri gözlemlenebilir. Çocuk bu dönemde iyi bir gözlemcidir. Çevresindeki sesleri bilinçli ve amaçlı olarak tekrar etmeye başlar. Sosyalleşme ve dilinin ilerlemesi açısından ilk adımlar atılır (Karacan, 2000b).

2.4.2.Konuşma Dönemi

Dil öncesi dönemden dilsel döneme geçiş başlar. Bu dönem içerisinde tek sözcük, iki sözcük, üç ve daha fazla sözcük ve gramer evreleri yer almaktadır.

Tek Sözcük (12-18 Ay)

Bu dönemde çocuklar kendi çevrelerinde etkileşimde bulunduğu eşyalardan başlayarak isimlendirmeler yapmaya başlar. İlk sözcüklerin duyulmaya başladığı evredir. Tek sözcük olarak ifade ettikleri ve yakın iletişime olduğu kişilerin de isimlerini telafuz ettikleri gözlemlenir (Temizyürek, 2007). Çocuklardan ilk defa “anne”, “baba”, “mama” gibi kelimeleri duyabiliriz. Bu süreçte tek sözcükle birçok şeyi anlatmak isterler ve kelimeler çok anlamlı olarak kullanılır (Şirin, 1994)

İki Sözcük (18-24 Ay)

Çocuklar dil bilgisi kurallarını kullanmazlar fakat artık birçok şey anlatılmaya başlamışlardır. Kelime haznesi hızla gelişmektedir ve kelimelere yapılan vurgularla anlatmak istediklerini belirginleştirirler. Artık iki sözcük kullanarak iletişim kurulur. Bağlaçlar gibi cümle içerisindeki bazı öğeler bulunmadan anlamlı cümleler kurulabildiği için bu dönemin adına “telegrafik” de denilmektedir (Keskin, Ömeroğlu ve Okur, 2015; Kutlu, 2018).

Üç ve Daha Fazla Sözcük (2-3 Yaş)

Çocuğun kelime haznesinin hızla gelişme gösterdiği bir dönemdir. Cümleleri rahatlıkla kurar ve kelime sayısı git gide artış gösterir. Benmerkezcilik sıkça görülür ve bu diline de yansır. Kendisiyle ilgili konuşmalar yapar. 3. Yaşını doldurduğunda artık kendini iyi düzeyde anlatmaya başlar (Güven ve Bal, 2000). MEB (2013) okul öncesi eğitim programında da belirtildiği gibi bu dönemdeki çocuk, kendi için karışık gelmeyen sorulara kolaylıkla yanıt verebilir. İletişim kurma becerisi artış gösterirken, gramer kurallarında zorluklar yaşayabilir. Cümlelerin öğelerini doğru kullanmayı bilemez.

Gramer (3+ yaş)

İlk kez kurallı cümleler görülmeye başlar ve dil artık amaçlı ve anlamlı şekilde kullanılır. Kız çocuklarda görülen gelişmenin erkeklere oranla daha ileride olduğu belirtilmiştir. Kelimeleri çoğul olarak da kullanabilirler. 5 yaşındaki bir çocuğun konuşması artık yetişkin bir bireye çok yakındır. Cümlelerinde zamanı doğru kullanır. Soru sorma becerisi oldukça gelişmiş ve günlük hayatta sıkça sorular sorarlar (Kol 2011; Aral ve Gürsoy, 2012). Bu dönemde okul çağı da başladığı için, arkadaş ilişkileriyle birlikte dil gelişimi hızlanmaktadır. Öğrenme ve öğrendiklerini paylaşma istekleri, dil gelişimine yansır. Konuşurken karşı tarafın dinlemesi ve bunu hissettirebilmesi çok önemlidir.

Tablo 1

Dil gelişim sürecinin göstergeleri

Dönem	Adı	Dil Gelişimi Göstergeleri
Dil Öncesi Dönem	Ağlama	Ağlar ve farklı sesleri ayırt etmeye çalışır.
	Agulama-cıvıldaama	‘e’, ‘o’, ‘a’ seslerini çıkarır.
	Mırıldanma	‘b’, ‘m’, ‘p’ seslerini çıkarır. ‘ba’, ‘da’ gibi ünlü- ünsüz birleştirmeleri yapar. Amaçsızdır.
	Mırıldanma tekrarı	Tekrarlı sıralama vardır. ‘bababa’, ‘mamama’ gibi uzatmalar yapar.
Konuşma Dönemi	Tek Sözcük	Tek sözcükle birçok şey anlatır. ‘atta’, ‘mama’, ‘baba’ gibi anlamlı birleştirmeler yapılır.
	İki Sözcük (Telegrafik)	‘baba su’, ‘anne gel’ gibi iki kelimedenden oluşan ve birçok şey anlatılabilen cümleler görülür.
	Üç ve Daha Fazla Sözcük	Nesneleri ve ne işe yaradıklarını aktarabilir. Ses tonunu doğru ayarlar. Cümlenin öğelerini doğru kullanamayabilir. “Orada bir kedi gördüm” gibi üç ve daha fazla sözcükle cümle kurabilir.
	Gramer	“Ben nasıl dünyaya geldim” gibi uzun cümleler kurulabilir ve ‘neden’, ‘niçin’ gibi merak içeren sorular sıkça sorulur.

(Aral ve Gürsoy, 2012; Kol 2011; MEB, 2013).

2.5. Dil Gelişimini Etkileyen Faktörler

Çocukların dil gelişimine etki eden birçok etken var olup, her çocuğun dil gelişimi, biyolojik ve dış etmenlerin karışımıyla gelişmektedir. Çocuğun doğuştan getirdiği cinsiyet, biyolojik, sosyo-ekonomik düzey, ruhsal ve fiziksel faktörler dil gelişimini pozitif ya da negatif yönde etkilemektedir (San Bayhan ve Artan, 2004). Dil gelişimini önemli düzeyde etkileyen faktörler arasında sağlık, zeka, sosyo-ekonomik koşullar, cinsiyet, aile ilişkileri ve konuşmaya teşvik yer almaktadır. Bu bölümde, dil gelişimini etkileyen etmenler ele alınacaktır.

2.5.1. Sağlık

Çocukların dil gelişiminde en önemli değişkenlerden biri sağlıktır. Bireyde doğuştan gelen bir rahatsızlık veya daha sonradan gelişen bir gelişim problemi söz konusu olabilir. Şiddetli ve uzun süreli hastalıklar çocuğun konuşup, iletişim kurmasını birkaç yıl erteleyebilir böylelikle konuşmasının gecikmesine neden olur (Çakır, 2003). Tedavi edilebilen durumların yanında, tedavisi olmayan dil gelişim bozuklukları da bulunmaktadır. Sözel olarak olmasa da işaret dili gibi yöntemlerle iletişimin kurulması sağlanmaktadır.

2.5.2. Zeka

Genel olarak dilin, zihinsel gelişiminin etkisinin bir sonucu olduğu kabul edilebilir. Somut anlamadan soyut düşünmeye geçmek ve bunları birbirleriyle ilişkilendirerek farklı fikirler ortaya koymak ancak zekâ ile gerçekleşebilir. Çocukların dil gelişimlerinde, kelime hazinesi, cümle yapılarının uzunluğu ve netliği zekâ düzeyi yüksek olan çocuklarda daha yüksek düzeydedir. Konuşmada erken davranan çocuklar, genelde yüksek zekalı çocuklardır (Binbaşıoğlu, 1990; Çayır Çimen, 1999). Buradan yola çıkarak dil gelişiminin, bilişsel gelişimle doğru orantılı ilerlediği söylenebilir. Çocukların bilişsel gelişimi ne kadar çok desteklenirse, dil gelişimindeki ilerlemenin de oranda yüksek olacağı söylenebilir.

2.5.3. Sosyo-ekonomik Koşullar

Çocukların dil gelişimi üzerindeki etkilerden bir tanesi de sosyo-ekonomik durumdur. İncelenen araştırmalarda sosyoekonomik durumu yüksek ailelerin çocuklarının dil gelişimi açısından yüksek gelişim gösterdikleri saptanmıştır. Çocukların konuşmadaki akıcılığı üzerinde

de pozitif yönde etkisinin olduğu belirtilmiştir. Bunların yanında, evin küçük olması, çocuk sayısının fazlalığı, çocuklara karşı ilgi eksikliği gibi durumlar çocuklarda öğrenme güçlüklerini ortaya çıkarmaktadır.

Ayrıca eğitim ve sosyo ekonomik düzeyi düşük ailelerin çocuklara daha az kitap okuduğu saptanmıştır. Bir diğer çalışmada ise çocuğun olayları geç kavraması, sözcük hazinesinin kısıtlı olması, ses ayırt etme ve ekleme becerilerinin düşük olmasında sosyo ekonomik düzeyin etkili olduğu belirtilmiştir. (Eryılmaz ve diğerleri, 2019; Işıkoğlu Erdoğan, 2016; Özgür, 1979; Öztürk, 1995).

2.5.4. Cinsiyet

Okul öncesi çocukların dil gelişim düzeyini etkileyen faktörlerin arasında biri de cinsiyettir. Kızların mı ya da erkeklerin mi daha başarılı olduğu konusunun toplumdaki topluma değişiklik gösteren bir durum olarak ortaya çıkmaktadır (Oktay, 2000). Ellis ve Beattie (1986)'nin çalışmasında kızların sözel konularda daha iyi olduğu bulunmuştur. İlk yıllarda cinsiyet farkı, dil gelişimi üzerinde etkisi olmamakla birlikte çocukların annelerini örnek alarak heceledikleri gözlemlenmiştir. Fakat daha sonra kız çocukları anneyi, erkek çocuklar ise babayı örnek almaktadırlar. Bazı araştırmalar ilk dil gelişiminde konuşma süresi, konuşmadaki kelime hazinesi, cümlelerin daha düzgün yapıda olması gibi konularda kız çocukların erkek çocuklara göre daha başarılı olduğu bulunmuştur. Bu konuyla ilgili en yaygın açıklama ise kızların fiziksel gelişimlerinin daha hızlı olduğu ve bunun beynin sol serebral yarım kürede erken gelişimi hızlandırdığı yönündedir. (San Bayhan ve Artan, 2007)

Çocukluk yıllarında sıkı anne kız ilişkileri, kızların daha hızlı ve hatasız konuşmalarına yardımcı olmaktadır. Bunun dışında, babanın işi gereği evden ayrı olması, erkek çocukların babalarını örnek almada daha az imkan bulabilmelerine neden olmaktadır. Çocukluk sırasındaki sıkı anne-kız ilişkileri de kızların erkeklere göre daha hatasız konuşmalarında yardımcı bir faktördür (Yavuzer, 2008).

2.5.5. Aile

Yaşamın ilk altı yılını kapsayan, okul öncesi dönem çocuğun her yönden (zihinsel, bedensel, sosyal, duygusal, vb.) dil gelişiminin hızlı olduğu zamandır. Bu dönemde çocuğun her yönüyle en etkili yetiştirilmesine özen göstermek anne ve babaların en büyük sorumluluğudur. (Savran ve Kuşin, 1997). Çocuk bu süreçte dildeki kuralları öğrenmeye başlar ve ailesini gözlemler. Çocuklarla iletişim kurarken dil kurallarını dikkate alarak konuşulmalı; bebek gibi konuşmaktan kaçınılmalıdır (Kol, 2011). Ebeveyniyle daha çok bir arada olan çocukların dil gelişimi daha hızlı olmaktadır. Çocuğun dil gelişiminde çocuğun oynadığı oyunlar, okuduğu kitap sayısı, anne ve babanın çocukla ilgisi de etkilidir.

Bunun yanında kardeş sayısı dil gelişiminde önemli olmakla beraber ailede tek olan çocuk, annenin ilgi merkezinde olduğundan daha hızlı, güzel ve düzgün konuşma becerisine sahip olur. Ebeveynlerin çocukla erken dönemden başlayarak kurdukları sözel iletişim çocuğun anadilini öğrenmesinin en önemli etmenidir. Çevre ve özellikle anne tarafından çocuğa sunulan sözel uyaran fazlalığının dil gelişimini pozitif yönde etkileyeceği ifade edilmiştir (Karacan, 2000).

Ailenin eğitim düzeyi de dil gelişimini etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Eğitim düzeyi yüksek ebeveynler çoğunlukla üst sosyoekonomik seviyede bulunmaktadır. Bu düzeydeki çocuklar, dili öğrenip kullanabilecekleri uygun bir ortama sahiptirler. Eğitim seviyesi düşük ebeveynler ise daha çok alt sosyoekonomik düzeydedirler. Ebeveynlerin eğitim seviyesi ve gelir düzeylerinin düşük olması, çocuğun dille ilgili deneyim geçireceği uygun uyarıcı bir çevrenin olmaması, ayrıca ailede kelime dağarcığının yetersiz oluşu, dili kullanan iyi bir örneğin olmaması ve çocuklarla sözlü iletişimin yetersiz olması kaynaklıdır. (Cunningam, 1993). Ayrıca, dil gelişiminde yetişkinlerin kullandığı dil, kitap okuma, sorulara yanıt verme, hikaye anlatma, çocuğun söylediklerini tekrar etme gibi yaşantılarla ilişkili olduğu da savunulmaktadır (Temiz, 2002).

2.5.6. Konuşmaya Teşvik

Kendileriyle iletişime geçilen ve ilgi alaka gösterilen çocuklar konuşmak için daha cesaretli olur. Okul öncesi eğitim gören çocuğa hikaye okunduğunda, televizyon izlemesine izin verildiğinde ve oyun grupları içine sokulduğunda, çocuğun konuşmasına daha çok cesaret

verildiği görülmüştür (Yavuzer, 1998). Bunlara ilave olarak, şiir, tekerleme, parmak oyunları, bilmeceleer çocuğun konuşması için teşvik edici davranışlardır. Konuşmaya teşvik edilen, bol uyarıcı ile karşı karşıya bırakılan çocukların dil gelişimleri olumlu yönde etkilenir (Çat Şahin, 2009)

2.6. Okul Öncesi Eğitim

Eğitim, formal ve informal olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Formal eğitimin içerisinde ise yaygın eğitim ve örgün eğitim yer almaktadır. Türkiye’de örgün eğitim Milli Eğitimin amaçları kapsamında hazırlanmış programlar ile okullarda yürütülmektedir. Örgün eğitimin okul öncesinden başlayıp lisansüstü eğitime kadar olan süreci kapsamaktadır.

Aral, Kandır ve Yaşar (2000) okul öncesi eğitimi, “Doğumundan temel eğitimin başladığı zamana kadarki süreyi kapsayan, çocukların geleceğinin şekillenmesinde önemli roller üstlenen; psiko-motor, zihinsel, bedensel, sosyal-duygusal ve dil gelişimlerinin büyük bölümünün tamamlandığı, aile içinde ve kurumlardaki eğitimle kişiliklerinin oluştuğu, örgün eğitimin bir parçası olan gelişim ve eğitim süreci” olarak tanımlanmaktadır. Bir başka tanımda ise “Çocukluk dönemini kapsayan, doğumdan ilkokulun başına kadar olan süreyi içine alan, bu dönemdeki çocukların bireysel farklılıklarını dikkate alarak zengin uyarıcı çevre düzeni oluşturan, kültürel değerler doğrultusunda çocukların tüm gelişim alanlarını en doğru ve düzgün şekilde yönlendirebilen eğitim süreci” olarak belirtilmiştir (Poyraz, 2003).

14. Milli Eğitim Şurası’nda okul öncesi eğitimin kapsamlı tanımı yer almıştır. Tanım şu şekildedir “Okul Öncesi Eğitimi; 0-72 ay arasındaki çocukların gelişim seviyelerine uygun ve bireysel farklılıkları dikkate alınarak, zengin uyarıcı çevre olanakları sağlayan, onların bedensel, duygusal, zihinsel ve sosyal yönden gelişmelerini destekleyen, kendilerini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi şekilde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan, temel eğitim bütünlüğü içerisinde yer alan bir eğitim sürecidir.” (MEB, 1993).

MEB (2013)’te ise okul öncesi eğitimden “Okul öncesi dönem, hayatın temelidir. Bu dönemde öğrenme hızı çok yüksektir. Her yaş grubunun genel gelişim özellikleri o yaş grubundaki tüm çocuklar için ortaktır; ancak her çocuğun kendine özgü olduğu da unutulmamalıdır.” şeklinde bahsedilmektedir. Demirel (2010) okul öncesi eğitim veren kurumları, çocukların bakımının yapıldığı ve onlara eğitim verilen kurumlar olarak

tanımlamıştır. Açev (1999)'de ise okul öncesi dönem için yaşamın ilk 6 yılını kapsadığı ifade edilmiştir. Bu 6 yılda yaşam boyu devam edecek öğrenmenin temeli oluşturulduğu söylenbilir.

2.7.Dil Gelişiminde Okul ncesi Eğitimin Rolü

Okul ncesi eğitimin dil gelişimi üzerindeki etkisine değinilen 14. Milli Eğitim şurası'nda (MEB,1993), Türkçenin doğru ve düzgün konuşulmadığı yerlerde bu kurumların yaygınlaştırılması gerektiği vurgulanmıştır. Okul ncesi eğitim programında yer alan, okul öncesi eğitimin amaçlarında dil gelişimiyle ilgili ‘‘ocukların Türkçe'yi doğru ve düzgün konuşmalarını sağlamak’’ maddesinin de yer alması bunu destekler niteliktedir (MEB, 2013). Fişek ve Yıldırım (1983) alışmasında dil gelişimine özellikle okul öncesinde önem verilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Dil gelişiminde kritik dönem olarak düşünülen 2-6 yaş arasını vurgulayarak okul öncesi eğitim programlarının öneminin burada ortaya çıktığını belirtmişlerdir.

12. Milli Eğitim şurasında (MEB, 1991) Türkçe eğitiminde ve ğretiminde amaç nedir sorusuna cevap niteliğinde ‘‘Okul öncesinden başlayarak yüksek öğretimin sonuna kadar Türk insanının konuşma ve yazı dili olarak Türkçeyi doğru ve güzel kullanabilecek, duygu ve düşüncelerinin aktarılmasında yaratıcılığını geliştirebilecek bir formasyon ve kişilik yapısına sahip kılmaktır.’’ ifadesi yer almaktadır. Dil gelişiminde okul öncesi eğitimin başlangıç sayıldığı ve geliştirilmesinde büyük etsinin olacağı çıkarımı yapılabilmektedir.

Öztürk (1995) ise dil gelişiminde geride olan çocukların okula gitmeye başladıklarında söylenen şeyleri anlamakta zorluklar yaşayabileceklerini söylemektedir. Çocuktan beklenen davranışlar da sergilenmediğinde başarısızlığa neden olacaktır. Öztürk (1995)'e göre çocukların dil gelişiminde ne seviye olduğu okul öncesi dönemde sıkıca takip edilmeli, aileler ve kurumlar bu doğrultuda bilgilendirilip, bilinçlendirilmelidir. Bağcı Ayrancı (2018) da okul öncesi döneme dikkat çekmiş ve bu dönemde dilin hızla geliştiğini ve gelişimin özellikle desteklenmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Desteklenme sağlanarak çocuğun hem zihinsel hem de sosyal gelişimine de katkıda bulunulacaktır. Özellikle bu dönemde dikkat çekici yöntemler seçilerek dilin desteklenmesi önem arz etmektedir.

Sürmen (2008) çocuğun dil gelişiminin üzerinde çevrenin önemli etkisi olduğunu belirtmiştir. Çocuğun çevre ile iletişimi ne kadar erken başlarsa, dil gelişimi de o düzeyde kuvvetlenecektir. Bu nedenle çocukların, okul öncesi eğitim kurumları gibi sosyalleşmesini sağlayacak ortamlara erken katılımının gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca çocukların sağlıklı bir dil gelişiminde, akranları ile eğitime ve oyunlara katılması, düşündüklerini aktarmalarına fırsatlar verilmesi ve gezi, gözlem faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi büyük etkiye sahiptir denebilir (Kol, 2011).

Temizyürek (2004)'in çalışmasında, konuşma ve ifade etme becerisinin geliştirilmesinde dikkat edilmesi gereken noktalar belirtilmiştir:

- Öğrencilerin hevesleri kırılmamalı, konuşmaları için cesaretlendirilmelidir.
- Öğrencilerin seviyeleri dikkate alınarak sorular sorulmalıdır.
- Duyduklarını ve gördüklerini aktarmaları için çalışmalar yapılmalıdır.
- Hikâye, masal gibi okumalardan veya dinlenen metinlerden sonra anlatmaları istenmelidir.
- Konuşmada eksiklikleri olan öğrenciler için dramatizasyon yönteminden faydalanılabilir.
- Tartışma, tekerleme gibi faaliyetlerden yararlanılabilir.
- Ritmik konuşma çalışmaları koro şeklinde yaptırılabilir.

Dili doğru ve yerinde kullanma becerisi, çocuğun sonraki yıllardaki başarılı veya başarısız olmasında etkili olan bir beceridir. Dil gelişimi için kritik dönem olan okul öncesi yıllarında, öğrenme ve öğretme ortamları özenle hazırlanarak bu gelişimin desteklenmesi gerekmektedir. Okul öncesi dönemde sosyo-kültürel olarak avantajı düşük çocuklar için önlemler alınarak ortak bir eğitim fırsatı sunulmalıdır. Bu sayede tüm çocukların gelişimlerine eşit düzeyde katkı sağlanmış olacaktır (Senemoğlu, 1989).

2.8.Ebeveyn Tutumları

Ebeveyn tutumları, ebeveynlerin çocuklarına karşı gösterdikleri davranış biçimleri olarak ifade edilebilir. TDK'de aile, "Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerden oluşan toplum içindeki en küçük birim. " şeklinde

tanımlanmaktadır. En çok rastlanan ebeveyn tutumları arasında demokratik tutum, otoriter tutum, aşırı koruyucu tutum ve izin verici tutum karşımıza çıkmaktadır.

2.8.1. Demokratik Ebeveyn Tutumu

Demokratik ebeveyn tutumu, çocuğa karşılıksız ve şartsız olarak ilgi ve alakanın gösterildiği, çocuğun taleplerinin önemsenerak yaşına uygun şekilde davranıldığı tutumdur. Çocuğun yaşına paralel olarak kendisi hakkındaki kararları verme becerisinin verilmesi, çocuğun görüşlerinin önemsenmesi, tutarlı ve güven veren ebeveyn tutumlarının sergilendiği türdür denilebilir (Yeniucun, 2018).

Bu tutumda, çocuk ebeveynleri arasında önemli bir yere konulmuş ve çocuk da bunu bilmektedir. Bu şekilde gelişimini sürdüren çocuğun gelişimi boyunca özgüveni yüksek, üretici, sosyal, tutarlı bir tutum sergilemiş ve kendi benliklerini daha kolay bulabilmektedirler. Çocuğa tam güvenin aşılandığı demokratik ebeveyn yapısında alınan kararlar ortak düşünceler neticesinde verilmektedir. Çocuklarının yaptıkları işlerde ya da verdikleri olumlu veya olumsuz kararlarda destekleyici bir model izleyen ebeveynler çocukların hatalarında ise hataların neden kaynaklandığını ve neden olmaması gerektiğini çocuğa anlatarak çocuğu cezalandırmadan gelişimine izin vererek yardımcı olurlar. Ebeveynler ise davranışları hususunda kendilerine güvenmekte, kendilerine güvendiklerinden dolayı toplumsal ilişkilere uyum sağlama yetenekleri yüksek, üretken ve sorumluluk sahibi olurlar (Cüceloğlu, 1993).

Bunların yanında demokratik tutum, sonsuz hoşgörüyü kapsamamaktadır. Çocuğun her zaman istediğini yapar gibi bir düşünce söz konusu değildir. Çocuklar ortama uygun, başkalarının hak ve bağımsızlık alanlarına girmeden davranır, kötü davranış sergilemez, başkalarına fiziksel şiddet uygulamazlar. Bu tutumdaki ebeveynler için çocuk yetiştirmek, zoraki bir görev olmamakta olup, çocuk yetiştirmek, mutluluk verici güzel bir yaşam uğraşdır.

Demokratik tutumu benimseyen aileler, çocuklarıyla birlikte etkinlikler yaparlar, onların sorumluluk almaları için destek verirler. Her çocuğun belli bir kapasitesinin olduğunun farkında olup, ona uygun şekilde davranırlar. Özerk davranış gösterdiklerinde destek verirler ve çocukların özkontrol sağlamasına olanak sağlarlar. Ayrıca çocuklarının kendilerini ifade etmesi için teşvik ederler (Obader, 2013).

2.8.2.Otoriter Ebeveyn Tutumu

Kısıtlayıcı, cezalandırıcı bir tutumdur. Bu ebeveyn tutumuna sahip aileler, çocuğu talimatlarına uyması ve kendilerine saygı göstermesi için sıklıkla uyarırlar. Otoriter ebeveynlerin, çocuk üzerinde keskin sınırlamaları vardır. Çocuklarına güvenleri az olmakla beraber, kontrolü yitirmekten korktuklarından çocuğun kendileri ile iletişime geçmesini engellerler. Çocuklarından beklentileri yüksektir. İstenmeyen davranışlarda sözlü veya fiziksel cezaya başvururlar, fakat olumlu davranışlar ödüllendirmezler (Shaffer, 1994).

Bu tutuma sahip aileler için çocuklarının ihtiyaçları öncelikli değildir. Onların isteklerini engellemeye çalışırlar, özgür olmalarını istemezler. Ayrıca, otoritelerinin korunmasına aileler için önemlidir. Otoriter ebeveynler çocukla ilgili kararlı kendileri almak isterler (Shaffer, 1994). Çocuklarının her zaman kendilerinin istediği şekilde davranmalarını isterler, bunları yaparken gelişim dönemlerini dikkate almazlar. Bunların yanında çocuklarıyla birebir iletişimden kaçınırlar. Aile ortamında itaat ve katı kurallar hakimdir. Eğer ebeveynlerin istekleri yapılmazsa, çocuğun davranışları ceza ile sonuçlanır (Obader, 2013).

Bu cezalandırma durumu çocukları üzüntülü, mutsuz ve gergin bir tavır sergilemesine neden olabilmektedir. Bu durum ise çocukları ilerleyen yaşlarda psikolojik olarak etkileyerek, onların özgüven kaybı yaşamasına, şiddete eğilimli bir birey haline gelebilmesine, kendini düzgün ifade edememe kaynaklı sosyalleşmede davranışsal problemler yaşayabilmesine neden olabilmektedir.(Santrock,2011).

2.8.3.Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutumu

Aşırı koruyucu ebeveynler çocuklarını gereğinden fazla kontrol eder ve ilgi gösterirler. Çocuğun talepleri ve ihtiyaçları önceden sezilip yerine getirildiğinden, çocuğun keşfederek öğrenmesi engelleyerek hazırda alıştırılır. Dış ortamın çocuk için tehlikelerle dolu olduğu düşünülür ve çocuğun dışarıda zaman geçirmesine ve arkadaş edinmesinin önüne geçerler.Çocuğun aksi bir durumla karşılaşacağı ihtimali, çocuğun yapması gereken işlerin hepsini ebeveynlerinin yapması ile sonuçlanmaktadır. Aşırı koruyucu anne babalar çocuklarının iyiliği için bu davranışı sergilediğini düşünse de bu durumun çocuğun sosyal yönden olgunlaşmasını engellediğini, sorumluluk hissinin gelişmediğini, bir başkasına bağlı

duruma geldiğini göremezler. Dolayısıyla çocuk, bağımlı kişiliği sebebiyle günlük yaşamında başarısızlık ve uyum problemleri ile karşılaşır (Yörükoğlu, 1996).

Aşırı koruyucu tutum çoğunlukla anne-çocuk ilişkilerinde gözlenmektedir. Annenin çocuğa güveni babaya göre daha az olabilmekte, anne çocuğunun tek başına bir şeyleri elde etmesine izin vermemektedir. (MEB, 2013). Örneğin anne ilkokul çağındaki çocuğuna bile eliyle yemek yedirme, geceleri çocuk uyanır çekincesiyile çocuğuyla uyumak isteme, çocuk oyun hazırlarken bile çocuğu seyredip çocuğu sıkça hastaneye götürme gibi davranışlar sergiler (Kulaksızoğlu,1998). Çocuk en ufak davranışında bile annesinden destek alır, böylelikle anne çocuğun özgürce hareket etmesini engeller ve kendine bağımlı biri haline getirir (Babaroğlu, 2014). Çocuğun gösterdiği aşırı bağımlılık, konuşamama, anksiyete bozuklukları gibi birçok psikolojik soruna neden olur. Çocuklar beklentilerini ağlayarak gösterir ve devamlı huysuzlanırlar. Çocukların inatçı bir yapıya sahip olmaları, aşırı koruyucu tutumun bir başka sonucu olarak gösterilebilir (Sasık, 2012).

2.8.4.İzin Verici Ebeveyn Tutumu

İzin verici ebeveyn tutumunda, çocuğun isteklerini yerine getirmelerine izin veren, bunu yaparken ise öz kontrollerini yapmalarını bekleyen, isteklerine karşı cezasız, duygu, düşüncelerini kabul etmekte ve kendi kararlarını almalarına izin veren ve az sorumluluk yükleyen bir düşünceye sahip ebeveynler görülür. Çocuğun yapmak istediklerini olabildiğince düzenlemesine izin verir yani özgürlük tanır, ebeveynlerin kontrol mekanizmaları mevcut değildir. İlave olarak, kalıplaşmış standartlara uymaya teşvik etmez. (Cevheri, 2018).

Otoriter ebeveyn tutumunda aşırı kontrol mekanizması ve izin verici tutumdaki özgürlük, çocuğun bencilleşmesine ve diğer insanlarla sosyalleşmesinden alıkoyabilir. Bu şartlar altında çocuk ulaşması gereken bilgi ve tecrübeye ulaşmakta zorluk çeker. Böylelikle çocuk çevre ile zayıf ve problemlili ilişkiler kurabilmekte iş ve özel hayatında zorluklar çekebilmektedir. İlerleyen yaşlarda çevreden ilgi bekleyen çocuk, toplum kurallarına uyum sağlamada zorluk çekebilmektedir. (Steinberg, 2001; Yavuzer, 2005).

Bu tutum daha çok tek çocuk veya geç dünyaya gelmiş çocukların ebeveynlerinde görülmektedir. Ebeveynler çocuklarına sınırsız özgürlük verirler ve bir sınır koyma girişiminde bulunmazlar. Çocuk yanlış bir davranış sergilese dahi hoşgörülle karşılanır ve bu durum kabul

edilir. Disiplin uygulaması çok az görülür ve çocuk aile içerisinde en büyük söz sahibidir (Obader, 2013).

2.9.Ebeveyn Tutumlarının Çocuğa Yansımaları

Tablo 2

Ebeveyn tutumlarının çocuğa yansımaları

EBEVEYN TUTUMLARI	ÇOCUĞA YANSIMALARI
DEMOKRATİK	Bu tutumu benimsemiş ailelerin çocukları; yaratıcı, kendine güveni olan, uyumlu, sorumluluk sahibi, bağımsız hareket edebilen, sevilen ve güven duygusu gelişmiştir. Etrafındaki kişilerle işbirliği içerisinde girebilir ve sosyal- duygusal olarak yeterli düzeydediler.
OTORİTER	İtaatkar ve saldırgan davranışlar gözlemlenir. Öfke ve kızgınlık gibi duygularını açıkça belirtmekten kaçınır. Daha bağımlı ve zayıf ilişkiler kurabilirler. Mutsuzluk, kararsızlık, stress, özgüven eksikliği ve tedirgin davranışlar görülebilir.
İZİN VERİCİ	Sosyal gelişimleri ve özdenetimleri açısından daha fazla problem yaşarlar. Doğru ve yanlış birbirinden ayırmakta güçlük çekerler. Sosyal konularda sorumluluk alma becerisi düşük olmalıdır ve daha bağımlı olmasına sebep olur.
AŞIRI KORUYUCU	Kendi işini yapmakta sıkıntı yaşayan, kendini savunma gücünü çeken ve bağımsız kararlar alamayan kişilik özellikleri gösterebilirler.

Obader (2013)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, yöntemi, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi başlıkları yer almaktadır.

3.1.Araştırma Modeli

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel araştırma modeli kullanılmıştır. İlişkisel araştırma modelinde iki ya da daha çok değişken arasında olan ilişkinin tespiti ve belirlenen ilişkinin seviyesinin ortaya çıkartılması amaçlanmaktadır (Karasar, 2007).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Tekirdağ ili Çerkezköy ilçesinde okul öncesi eğitim almakta olan 60-72 ay çocuklar ve bu çocukların anneleri oluşturmaktadır. Bu çalışma, 2022-2023 eğitim-öğretim yılının birinci döneminde Tekirdağ ili Çerkezköy ilçesinde bulunan farklı Anasınıfı ve Anaokullarında gerçekleştirilmiştir. Rastgele örnekleme yöntemiyle belirlenen 5 okul öncesi eğitim kurumu seçilmiştir. Her okuldan 30 öğrenci ve ebeveyni belirlenerek, toplamda 150 öğrenci ve ebeveynine ulaşılmıştır. Araştırmaya ebeveynlerinden sadece anneler dahil edilmiştir.

Tablo 3

Katılımcı öğrencilerin dağılımları

		<i>f</i>	%
Cinsiyet	Erkek	83	55,3
	Kız	67	44,7

*N=150

Çalışmaya katılan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre dağılımları incelendiğinde, 83 (%55,3) erkek, 67 (%47,7) kız öğrenci olmak üzere 150 öğrenci ve bu öğrencilerin ebeveyni (anne) çalışmaya dahil edilmiştir.

Tablo 4

Katılımcı ebeveynlerin dağılımları

		<i>f</i>	%
Çocuk Sayısı	Bir	44	29,3
	İki	81	54,0
	Üç	25	16,7
Gelir Düzeyi	Düşük	19	12,7
	Orta	129	86
	Yüksek	2	1,3
Meslek	Ev Kadını	95	63,3
	İşçi	22	14,7
	Memur	6	4,0
	Esnaf	10	6,7
	Öğretmen	10	6,7
	Diğer	7	4,7
Öğrenim Düzeyi	Okuryazar/İlkokul	17	11,3
	Ortaokul	21	14,0
	Lise	68	45,3
	Ön Lisans	13	8,7
	Lisans/Lisansüstü	31	20,7

*N=150

Tablo 4'teki ebeveynlerin çocuk sayıları incelendiğinde en çok iki çocuğu sahip oldukları (%54), ardından bir çocuk (29,3), son olarak da 3 ve daha fazla (16,7) çocukları olduğu görülmektedir.

Gelir düzeyi değişkenine bakıldığında 19 (%12,7) ebeveynin düşük, 129 (%86) ebeveynin orta, 2 (%1,3) ebeveynin ise düşük gelir düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Ebeveynlerin mesleği incelendiğinde 95 (%63,3) ebeveynin ev kadını oldu tespit edilmiştir. Ardından 22 (%14,7) ebeveynin işçi, 10(%6,7) ebeveynin öğretmen, 10(%6,7) ebeveynin esnaf, 7 (%4,7) ebeveynin diğer meslek grupları, en az olarak 6 (%4) ebeveyn ile memur karşımıza çıkmaktadır.

Ebeveynlerin öğrenim düzeyi incelendiğinde en çok 68 (%45,3) ebeveyn ile lise mezunu olduğu görülmektedir. 31 (%20,7) ebeveynin lisans/lisansüstü, 21 (%14) ebeveynin ortaokul, 17 (%11,3) ebeveynin okuryazar/ilkokul, son olarak da 13 (%8,7) ebeveynin ön lisans mezunu olduğu tespit edilmiştir. Bunlarla birlikte, örnekleme yer alan katılımcıların demografik dağılımının çeşitlilik gösterdiği ve farklı grupları barındırdığı görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada örneklem grubunu oluşturan okul öncesi dönem 60-72 ay çocukların dil kullanım becerilerini ölçmek için Eskinazi (2003) tarafından geliştirilen “Dil Kullanım Ölçeği”nin Özellikler alt ölçeği kullanılmıştır. Dil kullanım ölçeğinin alt ölçeklerindeki sözü geçen yeteneklerin birleşimi, “Özellikler” alt ölçeğinde görülmektedir. Konuyla alakalı kelime dağarcığındaki eksiklikler, bu alanda problem olarak yansımaktadır. Bu nedenle kapsamlı bir alt ölçek olan “Özellikler” alt ölçeği araştırmaya dahil edilmiştir.

Annelere araştırmacı tarafından hazırlanan “Demografik Anket Formu” ve ebeveyn tutumlarını ölçmek için Demir ve Şendil (2008)’in geliştirmiş olduğu “Ebeveyn Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

3.3.1.Dil Kullanım Ölçeği

Özellik Belirtme: Sözcüklere uygun sıfatlandırmalar yapabilme becerisi olarak değerlendirilir. 8 bölümden oluşmaktadır. Bunlar; işlev, parça, renk, aksesuar/ gereklilik, ebat/şekil, grup, içerik, yer.

Puanlama: Her bir sıfat kategorisi için doğru cevaplara 1, yanlış ve uygun olmayan cevaplara 0 puan verilir. 44’ten az puan alanların düşük, 43,75-66 puan arası alanların orta, 66’dan yüksek puan alanların ise özellikleri belirleme yeteneğinin yüksek olduğu söylenebilir.

3.3.2.Ebeveyn Tutum Ölçeği

Ölçek, ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Dört alt boyuttan ve 46 maddeden oluşmaktadır:

- Demokratik (17 madde)
- Otoriter (11 madde)
- Aşırı koruyucu (9 madde)
- İzin verici (9 madde)

Tablo 5

ETÖ alt boyutlarını kapayan maddeler

Demokratik Tutum	2,5,6,7,10,13,14,15,18,20,23,25,29,36,37,38,42
Otoriter Tutum	3,9,11,19,26,27,32,35,39,40,45
Aşırı Koruyucu Tutum	4,8,12,16,21,22,28,41,46
İzin Verici Tutum	1,17,24,30,31,33,34,43,44

Puanlama/Değerlendirme: Ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Her boyuttan alınan puanlar ayrı ayrı hesaplanarak her boyut için bir puan elde edilmektedir. 5’li likert tipte olan ölçeğin puanlaması. “Her zaman böyledir” 5 puan; “Çoğunlukla böyledir” 4 puan; “Bazen böyledir” 3 puan; “Nadiren böyledir” 2 puan ve “Hiçbir zaman böyle değildir” 1 puan olacak şekilde değerlendirilmektedir. Herhangi bir boyuttan yüksek puan elde etmek, o tutumun benimsendiği anlamına gelmektedir.

İç Tutarlılık: Demir ve Şendil (2008)’in çalışmasındaki analiz sonucunda Cronbach alfa değerleri;

- “Demokratik Tutum” için .83
- “Otoriter Tutum” için .76
- “Aşırı Koruyucu Tutum” için .75
- “İzin Verici Tutum” için ise .74 olarak tespit edilmiştir.

Geçerlilik: Demir ve Şendil (2008) ölçeğin geçerlilik çalışması için ETÖ ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği ile korelasyonlar incelenmiş ve yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Veriler Tekirdağ ili Çerkezköy ilçesinde öğrenim gören 60-72 ay okul öncesi eğitim alan öğrenciler ve ebeveynlerinden veri toplama aracıyla elde edilmiştir. Veri toplama araçları bilgilendirilmiş gönüllü onam metni, veli onam metni, demografik anket formu ve ebeveyn tutum ölçeğinden oluşmaktadır. Onay veren ve ebeveyn tutum ölçeğini teslim eden velilerin çocuklarına araştırmacı tarafından “Dil Kullanım Ölçeği”nin “Özellikler” alt ölçeği uygulanmıştır. Uygulama okulda idareci tarafından uygun görülen sessiz bir odada, birebir görüşme şeklinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ortalama 20 dakika sürmüştür. Ebeveyn ve çocuklara uygulanan ölçeklerin eşleştirilmesi 1’den başlayarak numaralar verilerek yapılmıştır. Ebeveyne ve çocuğuna uygulanan ölçek numaraları aynıdır.

3.5. Verilerin Analizi

Veriler tanımsal, çıkarımsal ve ilişkisel teknikler ile analiz edilmiştir. Örneklemin demografik dağılımında ve dil kullanım beceri düzeyleri ve ebeveyn tutumlarının betimsel analizinde frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (SS) değerleri hesaplanmıştır. Bu analizlerde daha yüksek frekans ve yüzde değerleri sıklığın daha fazla olduğu, daha yüksek aritmetik ortalama da belirtilen tutumun daha fazla benimsendiği ya da davranışın daha fazla uygulandığı şeklinde yorumlanmıştır. Dil kullanım beceri düzeyi yorumlanırken, ilgili ölçeğin geliştirilmesi aşamasında Eskinazi (2003) tarafından belirlenen özellikler alt ölçek puanı için 0-43 (Düşük), 44-65 (Orta) ve 66-96 (Yüksek) aralıkları ölçüt olarak kullanılmıştır.

Ebeveyn tutumlarının ve dil kullanım becerilerinin çeşitli demografik değişkenlere göre anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik analizlerde toplam örneklem büyüklüğü ve bağımlı değişkenin bağımsız değişken alt gruplarında normal dağılımı incelenmiştir. Bu aşamada toplam örneklem büyüklüğünün 30’dan fazla olması ve normal dağılım varsayımı için Basıklık ve Çarpıklık değerlerinin ± 2 aralığında olması koşulu aranmıştır (George & Mallery, 2010). Normal dağılım gözlenen durumlarda parametrik testler (iki grup için Bağımsız Örneklemelerde *t*-Testi, üç ve daha fazla grup için Tek-Yönlü ANOVA), normal dağılım şartının sağlanmadığı değişkenlerde ise parametrik olmayan testler (iki grup için Mann-Whitney U, üç ve daha fazla grup için Kruskal-Wallis). Tek-Yönlü ANOVA testlerinde varyansların homojenliği varsayımının ihlal edildiği durumlar için Welch düzeltmesi rapor edilmiştir

(Moder, 2010). Üç ya da daha fazla alt grubun olduğu bağımsız değişkenlerde gruplar arası farkın kaynağı aranırken Tek-Yönlü ANOVA testinin ardından Tukey ve Games-Howell testi sonuçlarına bakılmış, Kruskal-Wallis testinin ardından ise ikili gruplarda ayrı ayrı Mann-Whitney U testi sonuçları rapor edilmiştir.

Dil kullanım becerileri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesinde Pearson Korelasyon tekniği kullanılmıştır. Korelasyon katsayıları yorumlanırken 0,00-0,30 düşük, 0,30-0,70 orta ve 0,70 ve üzeri yüksek olmak üzere ölçüt belirlenmiştir. Analizlerde anlamlılık ölçütü çıkarımsal testler için (0,05), Pearsonkorelasyon için ise (0,05) ve (0,01) düzeylerinde rapor edilmiştir (Büyüköztürk, 2010).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırmanın bu bölümünde araştırma amaçlarına yönelik yapılan analiz sonuçlarına yer verilmektedir. Her bir alt amaca yönelik bulgular ayrı başlıklar halinde sunulmuştur.

4.1. Birinci Alt Amaca Yönelik Bulgular

60-72 Aylık Çocukların Dil Kullanım Becerileri: Araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların dil kullanım beceri (özellikleri belirleme) düzeylerini gösteren tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 6

Araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların dil kullanım beceri düzeyleri*

Düzyey	F	%
Düşük (0-43)	35	23,3
Orta (44-65)	61	40,7
Yüksek (66-96)	54	36
Toplam	150	100

Bütün katılımcılar için $\bar{X}=54,91$; $SS=19,90$

Tablo 6'daki bulgulara göre araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların dil kullanım becerileri (özellikleri belirleme) genel olarak orta düzeydedir ($\bar{X}=54,91$). Üç dil kullanım beceri düzeyi arasından en fazla orta düzeyde (%40,7) katılımcının olduğu tespit edilmiştir. Orta düzey dil kullanım becerisinin ardından yüksek düzeyde (%36) katılımcının olduğu görülmektedir. En az ise düşük düzeyde (%23,3) katılımcının olduğu anlaşılmaktadır.

4.2. İkinci Alt Amaca Yönelik Bulgular

60-72 Aylık Çocukların Ebeveyn Tutumları: Araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların ebeveyn tutumlarına yönelik bulgular Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7

60-72 aylık çocukların ebeveyn tutumları ile ilgili bulgular*

Madde/Boyut	X	SS
<i>Demokratik</i>	4,50	0,40
Çocuğuma, kurallara neden uyması gerektiğini açıklarım.	4,82	0,52
Çocuğumun duygularını serbestçe ifade etmesine izin veririm.	4,81	0,98
Çocuğum yanlış davrandığında, bunun neden yanlış olduğunu ona açıklarım.	4,77	0,52
Çocuğuma yaptığı şeyin önemli olduğunu hissettiririm.	4,73	0,57
Çocuğumu bir şeyleri kendi başına yapması konusunda cesaretlendiririm.	4,71	0,61
Ebeveynlik konusunda bir yanlış yaptığımda çocuğumdan özür dilerim.	4,61	0,78
Çocuğumun kişisel görüşlerine saygı gösteririm.	4,59	0,65
Çocuğumun kendi başına becerebileceği şeyleri denemesi için ona fırsat tanırım.	4,58	0,72
Çocuğum bana bir şey anlatırken sözünü kesmeden dinlerim.	4,56	0,68
Çocuğumun büyüdükçe yeni şeyler denemeyi göze alması gerektiğine inanırım.	4,51	0,78
Çocuğuma bir şey alırken onun da fikrini alırım.	4,50	0,83
Çocuğumun kendine özgü bir bakış açısı olduğunu kabul ederim.	4,45	0,78
Çocuğumun iyi ve kötü davranışı karşısında neler hissettiğimi ona açıklarım.	4,41	0,85
Çocuğum iyi davrandığında onu överim.	4,29	0,96
Çocuğuma bağımsız olmayı öğrenmesi konusunda yardımcı olurum.	4,13	0,96
Çocuğumun cinsel konularda sorduğu soruları anlayacağı bir dilde doğru olarak cevaplarım.	4,07	1,27
Çocuğumla her konuyu konuşabilirim.	3,95	1,14
<i>Otoriter</i>	1,61	0,45
Çocuğumla aynı fikirde olmadığımız zaman, benim fikirlerimi kabul etmesi için onu zorlarım.	2,09	0,96
Çocuğuma karşı sabırsızım.	1,96	0,09
Çocuğum yanlış bir şekilde davrandığında ona bağırırım.	1,94	0,85
Çocuğuma kızdığımda çocuğumu cezalandırırım.	1,76	0,89
Çocuğumu yola getirmek için onu azarlarım.	1,65	0,81
Çocuğumu yapabileceğinden fazlasını yapması için zorlarım.	1,61	0,99
Çocuğuma karşı çabuk öfkelenirim.	1,59	0,72

Çocuğumu başka çocuklarla kıyaslarım.	1,37	0,84
En ufak bir hatasında, çocuğumu cezalandırırım.	1,28	0,66
Çocuğum söz dinlemediğinde ona vururum.	1,25	0,60
Fiziksel cezayı, çocuğumu disipline sokmanın bir yolu olarak kullanırım.	1,23	0,67
<i>Aşırı koruyucu</i>	3,86	0,61
Çocuğumun hastalanmasından endişe ederim.	4,59	0,74
Çocuğuma karşı koruyucu davranırım.	4,41	0,84
Çocuğumun hayal kırıklığına uğramaması için elimden geleni yaparım.	4,08	1,10
Çocuğumu, hayatın ufak tefek güçlüklerinden korurum.	4,07	1,04
Çocuğum için hemen hemen bütün eğlencelerimden fedakarlık ederim.	3,81	1,07
Çocuğumu, kendisi için zor olabilecek işlerden korurum.	3,77	1,14
Çocuğumu, kendisi için yorucu olabilecek işlerden korurum.	3,53	1,15
Arkadaşları çocuğuma sataştığı zaman onu korurum.	3,46	1,13
Çocuğumu, onun cesaretini kırabilecek zor işlerden uzak tutarım.	3,03	1,45
<i>İzin verici</i>	4,00	2,19
Ben bir başkasıyla konuşurken çocuğumun araya girmesine izin veririm.	2,99	1,12
Çocuğumun her şeyi yapmasına izin veririm.	2,47	1,02
Evimizde hangi televizyon programının izleneceği, çocuğumun isteğine göre belirlenir.	2,44	1,16
Çocuğumun istediği saatte uyumasına izin veririm.	2,39	1,05
Çocuğumu şımartırım.	2,33	1,08
Çocuğumun başkaları konuşurken araya girmesine izin veririm.	2,26	1,17
Çocuğuma bana sormaksızın şahsi eşyalarımın herhangi birini alıp kullanmasına izin veririm.	1,85	,99
Çocuğumun şımarıklıklarına göz yumarım.	1,73	,91
Çocuğumun yanlış davranışını görmezden gelirim.	1,25	,67

*N=150

Tablo 7'deki bulgulara göre araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların ebeveynlerince en fazla demokratik tutum benimsenmektedir ($\bar{X}=4,50$). Demokratik tutumun ardından ise ebeveynler en çok benimsedikleri izin verici ($\bar{X}=4,00$) ve aşırı koruyucu ($\bar{X}=3,86$) tutumları benimsedikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların ebeveynlerince en az benimsenen tutum ise otoriter davranış tutumudur ($\bar{X}=1,61$).

Her bir ebeveyn tutumu alt boyutundaki davranışlar ayrı ayrı incelendiğinde, demokratik tutum ile ilgili davranışlar içerisinde ebeveynlerin en fazla çocuklarına kurallara neden uymaları gerektiğini açıkladıkları ($\bar{X}=4,82$) ve çocuğun duygularını serbestçe ifade etmesine izin verdikleri ($\bar{X}=4,81$) görülmektedir. Demokratik tutum davranışları arasında en az uygulanan ise çocukla her konunun konuşulmasıdır ($\bar{X}=3,95$).

Otoriter tutum ile ilgili davranışlar içerisinde ebeveynlerin en çok çocuklarıyla aynı fikirde olmadıklarında onları kendi fikirlerini kabul etmeye zorladıkları ($\bar{X}=2,09$) ve çocuklarına karşı sabırsız oldukları ($\bar{X}=1,96$) anlaşılmaktadır. Otoriter tutum boyutunda en az görülen davranış ise fiziksel cezayı çocuğu disipline sokmanın bir yolu olarak kullanmaktır ($\bar{X}=1,23$).

Aşırı koruyucu davranışlar arasında ebeveynlerin en sık uyguladığı davranışların, çocuğun hastalanmasından endişe etmek ($\bar{X}=4,59$) ve çocuğa karşı koruyucu davranmak ($\bar{X}=4,41$) olduğu, en seyrek olarak da çocuğu cesaretini kırabilecek davranışlar uzak tutma davranışının gerçekleştirildiği görülmektedir ($\bar{X}=3,03$).

Son olarak izin verici davranışla arasında ebeveynler tarafından en çok kendileri bir başkasıyla konuşurken çocuğun araya girmesine ($\bar{X}=2,99$) ve çocuğun her şeyi yapmasına izin verdikleri ($\bar{X}=2,47$) , en az ise çocuğun yanlış davranışının görmezden gelindiği ($\bar{X}=1,25$) anlaşılmaktadır.

4.3. Üçüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan 60-72 yaş arası çocuklar için ebeveyn tutumlarının cinsiyet, doğum sırası, ebeveynin yaşı, mesleği, gelir düzeyi ve eğitim düzeyine göre farklılaşma durumları incelenmektedir.

Ebeveyn Tutumlarında Çocuğun Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu: Ebeveyn tutumlarında çocuğun cinsiyetine göre anlamlı farklılaşma olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 8.'de sunulmuştur.

Tablo 8

Ebeveyn tutumlarında çocuğun cinsiyetine ilişkin bulgular (bağımsız örneklemelerde *t*-testi)

Boyut	Çocuğun Cinsiyeti	N	$\bar{X}$	SS	sd	T	p*																																
Demokratik	Erkek	83	4,48	0,44	147,97	0,925	.356																																
	Kız	67	4,54	0,35				Otoriter	Erkek	83	1,57	0,48	148	0,809	.420	Kız	67	1,65	0,41	Aşırı koruyucu	Erkek	83	3,81	0,63	148	1,211	.228	Kız	67	3,93	0,59	İzin verici	Erkek	83	2,22	0,53	148	0,710	.479
Otoriter	Erkek	83	1,57	0,48	148	0,809	.420																																
	Kız	67	1,65	0,41				Aşırı koruyucu	Erkek	83	3,81	0,63	148	1,211	.228	Kız	67	3,93	0,59	İzin verici	Erkek	83	2,22	0,53	148	0,710	.479	Kız	67	2,16	0,50								
Aşırı koruyucu	Erkek	83	3,81	0,63	148	1,211	.228																																
	Kız	67	3,93	0,59				İzin verici	Erkek	83	2,22	0,53	148	0,710	.479	Kız	67	2,16	0,50																				
İzin verici	Erkek	83	2,22	0,53	148	0,710	.479																																
	Kız	67	2,16	0,50																																			

*p<0,05

Tablo 8'deki bulgulara göre 60-72 aylık çocukların ebeveyn tutumlarında, ölçeğin bütün alt boyutları için cinsiyete göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Bir başka deyişle 60-72 aylık çocukların ebeveynlerinin demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici davranışları çocukların erkek ya da kız olmasına göre değişmemektedir.

Ebeveyn Tutumlarında Doğum Sırası Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu:

Ebeveyn tutumlarında çocukların doğum sırasına göre anlamlı farklılıklara ilişkin bulgular Tablo 9.'da sunulmuştur.

Tablo 9

Ebeveyn tutumlarında doğum sırasına göre ilişkin bulgular (Tek-Yönlü ANOVA)*

Boyut	Değişken	N	$\bar{X}$	SS	sd	F	p*	Fark
Demokratik	İlk çocuk	42	4,57	0,37	2	1,740	0,181	-
	Ortancalardan biri	12	4,40	0,33	147			
	Son çocuk	52	4,42	0,46				
Otoriter	İlk çocuk	42	1,57	0,39	2	0,104	0,901	-
	Ortancalardan biri	12	1,61	0,39	147			
	Son çocuk	52	1,61	0,41				
Aşırı koruyucu	İlk çocuk	42	3,93	0,57	2	0,481	0,619	-
	Ortancalardan biri	12	3,89	0,66	147			
	Son çocuk	52	3,80	0,66				
İzin verici	İlk çocuk	42	2,21	0,52	2	0,534	0,588	-
	Ortancalardan biri	12	2,03	0,47	147			
	Son çocuk	52	2,19	0,58				

Tablo 9'daki bulgular, araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların ebeveyn tutumlarının,(tek çocuklu ebeveynler çıkarıldıktan sonra) doğum sırasına göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığını göstermektedir($p>0,05$). Bu bulguya göre, ebeveynlerin çocuklarına karşı demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutumları benimseme düzeyleri çocukların doğum sırasına göre değişmediği söylenebilir.

Ebeveyn Tutumlarında Ailedeki Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu: Tablo 10. ebeveyn tutumlarında ailedeki çocuk sayısına göre anlamlı farklılaşma durumlarını göstermektedir. Otoriter tutum alt boyutunda varyansların homojenliği gözlenmediğinden Tek-Yönlü ANOVA sonuçları Welch düzeltmesi ile rapor edilmiştir.

Tablo 10

Ebeveyn tutumlarında ailedeki çocuk sayısına ilişkin bulgular (Tek-Yönlü ANOVA)*

Boyut	Çocuk Sayısı	N	$\bar{X}$	SS	sd	F	p*	Fark
Demokratik	Bir	86	4,56	0,37	2 147	1,815	0,166	-
	İki	12	4,51	0,40				
	Üç ve üzeri	52	4,37	0,45				
Otoriter	Bir	86	1,66	0,57	2 52,605	0,201	0,819	-
	İki	12	1,60	0,35				
	Üç ve üzeri	52	1,59	0,51				
Aşırı koruyucu	Bir	86	3,86	0,60	2 147	0,533	0,588	-
	İki	12	3,83	0,62				
	Üç ve üzeri	52	3,973	0,62				
İzin verici	Bir	86	2,22	0,45	2 147	0,232	0,793	-
	İki	12	2,17	0,50				
	Üç ve üzeri	52	2,23	0,68				

*p<0,05

Tablo 10'a göre, araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların ebeveyn tutumları ailedeki çocuk sayısına göre anlamlı bir biçimde farklılaşmamaktadır(p>0,05). Bu bulgu, 60-72 aylık çocukların ebeveynlerinin demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutumları benimsemesinde ailedeki çocuk sayısına göre bir değişimin gözlenmediği söylenebilir.

Ebeveyn Tutumlarında Ebeveynin Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu:

Tablo 11. ebeveyn tutumlarında ebeveynin yaşına göre anlamlı farklılaşma durumlarını göstermektedir.

Tablo 11

Ebeveyn tutumlarında yaş grubuna ilişkin bulgular (Tek-Yönlü ANOVA)

Boyut	Yaş Grubu	N	$\bar{X}$	SS	Sd	F	p*	Fark
Demokratik	18-29	26	4.57	.52				
	30-41	111	4.50	.36	2	1,235	0,294	-
	42 ve üzeri	13	4.36	.47	147			
Otoriter	18-29	26	1.49	.42				
	30-41	111	1.63	.46	2	1,251	0,289	-
	42 ve üzeri	13	1.70	.42	147			
Aşırı koruyucu	18-29	26	4.07	.59				
	30-41	111	3.85	.62	2	3,139	0,046*	1>3
	42 ve üzeri	13	3.56	.49	147			
İzin verici	18-29	26	2.15	.43				
	30-41	111	2.18	.53	2	0,725	0,486	-
	42 ve üzeri	13	2.35	.57	147			

*p<0,05

Tablo 11'deki bulgulara göre araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların ebeveyn tutumları ebeveynlerin yaş grubuna göre demokratik, otoriter ve izin verici tutum alt boyutlarında anlamlı bir farklılık göstermezken, aşırı koruyucu ebeveyn tutumunda yaş grubuna göre manidar farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Farkın kaynağını anlamak için yapılan gruplar arası post-hoc testlerinin (Tukey) sonuçlarına göre 18-29 yaş aralığındaki ebeveynlerin aşırı koruyucu tutumu benimseme düzeyleri 42 yaş ve üzerindeki ebeveynlere göre anlamlı biçimde yüksektir.

Ebeveyn Tutumlarında Meslek Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu: Ebeveyn tutumlarında ebeveynin mesleğine göre farklılaşmalar Tablo 12.'de sunulmuştur.

Tablo 12

Ebeveyn tutumlarında mesleğe ilişkin bulgular (Kruskal-Wallis)

Alt boyut	Meslek	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p*	Fark
Demokratik	Ev hanımı	95	76.45	5	3,497	0,624	-
	İşçi	22	76.95				
	Memur	6	89.42				
	Esnaf	10	82.80				
	Öğretmen	10	56.35				
	Diğer	7	63.07				
Otoriter	Ev hanımı	95	70.62	5	5,060	0,409	-
	İşçi	22	83.32				
	Memur	6	81.25				
	Esnaf	10	93.35				
	Öğretmen	10	89.50				
	Diğer	7	66.79				
Aşırı koruyucu	Ev hanımı	95	80.67	5	10,078	0,073	-
	İşçi	22	83.75				
	Memur	6	49.00				
	Esnaf	10	49.65				
	Öğretmen	10	63.20				
	Diğer	7	56.57				
İzin verici	Ev hanımı	95	76.82	5	3,712	0,592	-
	İşçi	22	68.43				
	Memur	6	83.83				
	Esnaf	10	91.85				
	Öğretmen	10	69.80				
	Diğer	7	57.43				

*p<0,05

Tablo 12'deki bulgular, araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların ebeveyn tutumlarının mesleğe göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığını göstermektedir ($p>0,05$). Buna bulguya göre, ebeveynlerin çocuklarına karşı demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutumları benimseme düzeylerinin ebeveynlerin mesleğine göre değişmediği söylenebilir.

Ebeveyn Tutumlarında Gelir Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu: Ebeveyn tutumlarında ebeveynin gelir durumuna göre farklılaşma durumları Tablo 13.'de sunulmuştur.

Tablo 13

Ebeveyn tutumlarında gelir durumuna ilişkin bulgular (Bağımsız örneklemelerde *t*-testi)

Alt boyut	Gelir Düzeyi	n	$\bar{X}$	SS	sd	t	p*
Demokratik	Düşük	19	4,31	0,45	148	2,228	0,024*
	Orta ve Yüksek	131	4,53	0,39			
Otoriter	Düşük	19	1,63	0,55	21,36	0,121	0,934
	Orta ve Yüksek	129	1,61	0,44			
Aşırı koruyucu	Düşük	19	3,97	0,64	22,99	0,759	0,456
	Orta ve Yüksek	129	3,85	0,61			
İzin verici	Düşük	19	1,97	0,48	24,46	2,197	0,038*
	Orta ve Yüksek	129	2,23	0,52			

* $p<0,05$

Tablo 13'teki bulgulara göre, araştırmaya katılan 60-72 aylık çocuklar için bazı ebeveyn tutumları, ebeveynin gelir düzeyine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Bu bulgulardan, ebeveynlerin çocuklarına karşı otoriter ve aşırı koruyucu tutumları benimseme düzeylerinin gelir düzeylerine göre değişmezken, demokratik ve izin verici tutumların benimsenmesinin gelir düzeyine göre anlamlı biçimde farklılaştığı anlaşılmaktadır. Buna göre, orta ve yüksek düzeyde gelire sahip olan ebeveynlerin, çocuklarına karşı demokratik ve izin verici tutumları, düşük gelir grubundaki ebeveynlere göre daha fazla benimsedikleri söylenebilir.

Ebeveyn Tutumlarında Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu: Ebeveyn tutumlarında annenin eğitim durumuna ilişkin bulgular Tablo 14.'te sunulmuştur.

Tablo 14

Ebeveyn tutumlarında eğitim durumuna ilişkin bulgular (Kruskal-Wallis)

Alt boyut	Anne Eğt. Durumu	n	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p*	Fark
Demokratik	Okuryazar/İlkokul	17	52,59	4	15,247	0,004	1<3,1<4, 2<4,2<5
	Ortaokul	21	54,71				
	Lise	68	81,23				
	Önlisans	13	100,35				
	Lisans/Lisansüstü	31	79,16				
Otoriter	Okuryazar/İlkokul	17	89,21	4	9,132	0,058	-
	Ortaokul	21	75,29				
	Lise	68	67,63				
	Önlisans	13	62,19				
	Lisans/Lisansüstü	31	90,97				
Aşırı koruyucu	Okuryazar/İlkokul	17	85,38	4	16,766	0,002	5<1,5<2, 5<3,5<4
	Ortaokul	21	94,67				
	Lise	68	76,35				
	Önlisans	13	87,92				
	Lisans/Lisansüstü	31	50,03				
İzin verici	Okuryazar/İlkokul	17	74,35	4	1,086	0,997	-
	Ortaokul	21	78,24				
	Lise	68	74,38				
	Önlisans	13	66,65				
	Lisans/Lisansüstü	31	80,44				

*p<0,05

Tablo 14'teki bulgulara göre araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların ebeveynlerinin tutumları eğitim durumuna göre otoriter ve izin verici tutum alt boyutlarında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Demokratik ebeveyn tutumunda eğitim durumuna göre manidar farklılıklar tespit edilmiştir. Farkın kaynağını anlamak için yapılan gruplar arasında ayrı ayrı yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre demokratik tutum okuryazar/ilkokul ve ortaokul mezunu annelerde diğer eğitim düzeylerindekiyle göre daha az benimsenmektedir.

Aşırı koruyucu ebeveyn tutumunda eğitim durumuna göre manidar farklılıklar tespit edilmiştir. Aşırı koruyucu tutum alt boyutundaki farklılıkların kaynağı için yapılan Mann-Whitney U testlerinde ise lisans/lisansüstü mezunu olan annelerin aşırı koruyucu tutumu benimseme düzeyleri diğer eğitim düzeylerine göre daha düşük bulunmuştur.

4.4.Dördüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular

Bu bölümde 60-72 aylık çocukların dil kullanım becerileri (özellikleri belirleme) puanlarının demografik değişkenlere göre anlamlı farklılaşma durumları incelenmiştir. Bu amaçla ilgili puanların cinsiyet, çocuğun doğum sırası, ebeveynin yaşı, mesleği, gelir düzeyi ve eğitim düzeyine ilişkin bulgular incelenmektedir.

Dil Kullanım Becerilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu: Tablo 15. dil kullanım becerilerinde çocuğun cinsiyetine göre anlamlı farklılaşma olup olmadığına ilişkin bulguları göstermektedir.

Tablo 15

Dil kullanım becerilerinde çocuğun cinsiyetine ilişkin bulgular (Bağımsız Örneklerde *t*-Testi)

Çocuğun Cinsiyeti	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p*
Erkek	83	53,75	20,17	148	0,794	.429
Kız	67	56,34	19,60			

* $p < 0,05$

Tablo 15'teki bulgulara göre 60-72 aylık çocukların dil kullanım becerilerinde (özellik belirleme) cinsiyete göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p > 0,05$). Buna göre 60-72 aylık çocukların dil kullanım becerilerinin çocuğun erkek ya da kız olmasına göre değişmediği söylenebilir.

Dil Kullanım Becerilerinin Doğum Sırası Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu: Dil kullanım becerilerinde çocukların doğum sırasına yönelik bulgular Tablo 16.'da sunulmuştur. Analiz sırasında varyansların homojenliğini test eden Levene testi anlamlı sonuç ürettiğinden, bulgular Welch düzeltmesi ile rapor edilmiştir.

Tablo 16

Dil kullanım becerilerinde doğum sırasına ilişkin bulgular (Tek-Yönlü ANOVA)

Doğum Sırası	N	X	SS	Sd	F	p*	Fark
İlk çocuk	42	56,93	12,45	2 31,189	1,682	0,191	-
Ortancalardan biri	12	50,83	15,75				
Son çocuk	52	49,90	23,27				

*p<0,05

Tablo 16'daki bulgulara göre, araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların dil kullanım becerileri, (tek çocuklar çıkarıldıktan sonra) çocuğun doğum sırasına göre anlamlı bir biçimde farklılaşmamaktadır (p>0,05). Buna göre, araştırmaya katılan çocukların dil kullanım becerilerinin doğum sırasına göre değişmediği söylenebilir.

Dil Kullanım Becerilerinin Ailedeki Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşma

Durumu: Tablo 17.'de dil kullanım becerilerinde ailedeki çocuk sayısına göre farklılıklara yer verilmiştir.

Tablo 17

Dil kullanım becerilerinde ailedeki çocuk sayısına ilişkin bulgular (Tek-Yönlü ANOVA)

Çocuk Sayısı	N	X	SS	sd	F	p*	Fark
Bir	44	60,00	21,27	2 147	3,992	0,020*	3<1
İki	81	54,83	17,31				
Üç ve daha fazla	25	46,20	22,82				

*p<0,05

Tablo 17'deki bulgular, araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların dil kullanım becerilerinin ailedeki çocuk sayısına göre anlamlı bir biçimde farklılaştığını göstermektedir (p<0,05). Farkın kaynağını belirlemek için yapılan gruplar arası post-hoc testi (Tukey) sonuçlarına göre, ailesinde üç ve daha fazla çocuk olan katılımcıların dil kullanım becerilerinin ailedeki tek çocuk olan katılımcılara göre anlamlı düzeyde düşük olduğu tespit edilmiştir.

Dil Kullanım Becerilerinin Ebeveyn Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu:

Dil kullanım becerilerinde ebeveynin yaşına göre farklılaşma Tablo 18.'de yer almaktadır.

Tablo 18

Dil kullanım becerilerinde ebeveyn yaş grubuna ilişkin bulgular (Tek-Yönlü ANOVA)

Yaş Grubu	N	$\bar{X}$	SS	sd	F	p*	Fark
18-29	26	51.23	17.83				
30-41	111	56.14	19.64	2	0,827	0,440	-
42 ve üzeri	13	51.70	25.72	147			

*p<0,05

Tablo 18, araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların dil kullanım becerilerinin, ebeveynin yaş grubuna göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığını göstermektedir(p>0,05). Buna göre, araştırmaya katılan çocukların dil kullanım becerilerinin ebeveynlerinin yaş gruplarına göre bir farklılık göstermediği söylenebilir.

Dil Kullanım Becerilerinin Ebeveynin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu: Tablo 19.'da dil becerilerinde ebeveynin mesleğine göre anlamlı farklılaşma durumları yer almaktadır.

Tablo 19

Dil becerilerinde mesleğe ilişkin bulgular (Tek-Yönlü ANOVA)

Yaş Grubu	N	$\bar{X}$	SS	Sd	F	p*	Fark
Ev hanımı	95	54,09	19,00				
İşçi	22	52,77	21,82				
Memur	6	61,17	19,88	5	0,471	0,797	-
Esnaf	10	56,30	21,18	144			
Öğretmen	10	62,20	20,04				
Diğer	7	54,86	27,21				

*p<0,05

Tablo 19'daki bulgulara göre, araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların dil kullanım becerileri, ebeveynin mesleğine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmamaktadır(p>0,05). Bu bulgudan hareketle, araştırmaya katılan çocukların dil kullanım becerilerinin ebeveynlerinin mesleğine göre bir farklılık göstermediği söylenebilir.

Dil Kullanım Becerilerinin Ebeveyn Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma

Durumu: Tablo 20.'de dil kullanım becerilerinde ebeveynin gelir düzeyine göre farklılaşmalar yer almaktadır.

Tablo 20

Dil becerilerinde gelir düzeyine ilişkin bulgular (Kruskal-Wallis)

Gelir Düzeyi	n	$\bar{X}$	SS	sd	t	p*
Düşük	19	43,47	24,87	148	2,739	0,007*
Orta ve Yüksek	131	56,56	18,60			

*p<0,05

Tablo 20'deki bulgulara göre araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların dil kullanım becerileri, ebeveynlerinin gelir durumuna göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır (p<0,05). Buna göre düşük gelir düzeyindeki ebeveynlerin çocuklarının dil kullanım becerileri, gelir düzeyi orta ve yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının dil kullanım becerilerinden, manidar düzeyde daha düşüktür.

Dil Kullanım Becerilerinin Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu: Dil kullanım becerilerinde annenin eğitim durumuna göre anlamlı farklılıklar Tablo 21.'de sunulmuştur.

Tablo 21

Dil kullanım becerilerinde annenin eğitim durumuna göre anlamlı farklılıklar (Kruskal-Wallis)

Anne Eğt. Durumu	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p*	Fark
Okuryazar/İlkokul	17	55,06				
Ortaokul	21	61,52				
Lise	68	72,28	4	15,300	0,004*	1<4,1<5
Önlisans	13	92,27				2<4,2<5
Lisans/Lisansüstü	31	96,21				

*p<0,05

Tablo 21'deki bulgular 60-72 aylık çocukların dil kullanım becerilerinin annelerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir biçimde farklılaştığını göstermektedir (p<0,05). Gruplar arası farklılıkları tespit etmek için ayrı ayrı yapılan Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Bu testin sonuçlarına göre okuryazar/ilkokul ve ortaokul mezunu olan annelerin çocuklarının dil kullanım becerileri, önlisans ve lisans/lisansüstü mezunu olan annelerin çocuklarınınkinden manidar düzeyde daha düşüktür.

4.5.Beşinci Alt Amaca Yönelik Bulgular

Dil Kullanım Becerileri ile Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkiler: Bu bölümde 60-72 aylık çocukların dil kullanım becerileri (özellikleri belirleme) ile ebeveynlerin demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutumları arasında anlamlı ilişkilerin varlığına yönelik bulgulara yer verilmektedir. Bulgular Tablo 22.'de sunulmuştur.

Tablo 22

Dil kullanım becerileri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiye yönelik bulgular (Pearson Korelasyon)

Değişken		Demokratik	Otoriter	Aşırı koruyucu	İzin Verici
Dil Kullanım Becerisi	r	.073	.094	-.085	-.111
	P	.374	.251	.303	.175
	N	150	150	150	150

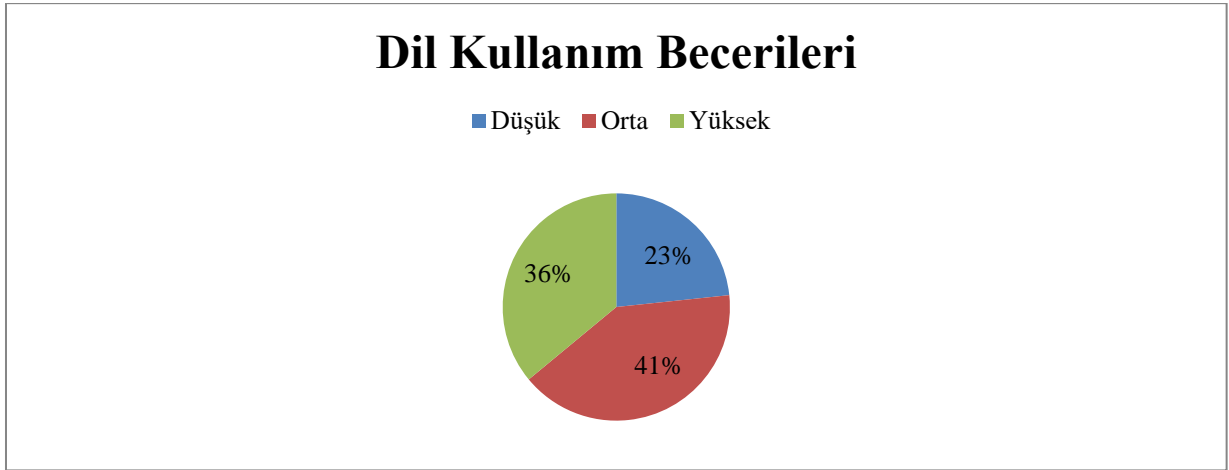
*p<0,05; **p<0,01; (r=00-0,3: düşük;0,3-0,5: orta; .>0.5 yüksek)

Tablo 22'ye göre dil kullanım becerileri ile farklı alt boyutlardaki ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Buna göre 60-72 aylık çocukların dil kullanım becerileri (özellikleri belirleme) ile ebeveynlerinin demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutumları benimsemeleri arasında manidar bir ilişkinin var olmadığı söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Birinci Alt Amaca Yönelik Sonuç

60-72 Ay Çocukların Dil kullanım Becerileri: 60-72 ay çocukların dil kullanım becerilerinin düşük, orta ve yüksek seviyelerine göre değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye ilişkin şekil aşağıdaki gibidir:

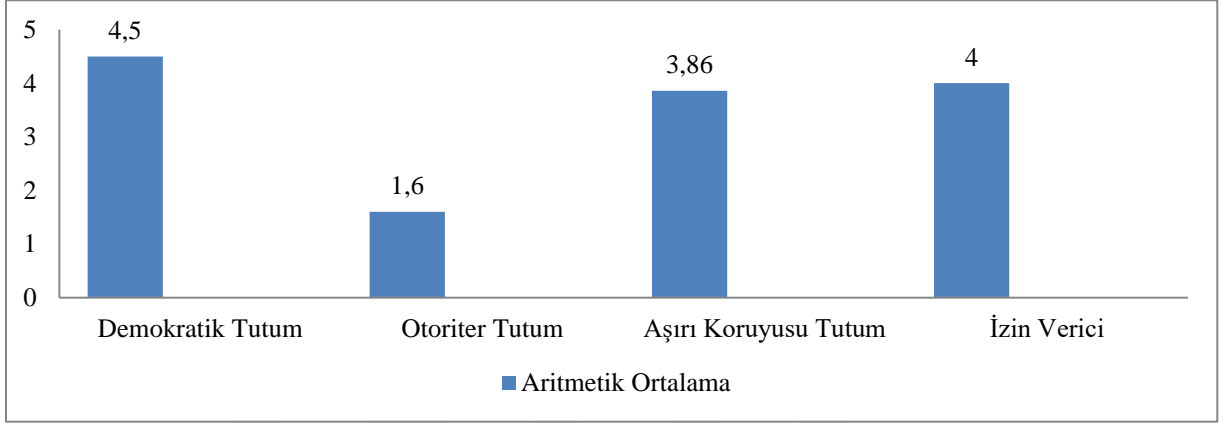

Şekil 3. 60-72 ay öğrencilerin dil kullanım beceri düzeyleri. Değerler öğrenci frekanslarına göre verilmiştir.

Araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların dil kullanım becerilerinin (özellikleri belirleme) genel olarak orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %41'i orta düzey, %36'sı yüksek düzey, %23ü de düşük düzeyde dil kullanım becerisine sahiptir. Bu bulgulara göre katılımcıların yarısına yakınının orta düzeyde dil kullanım becerilerinin olduğu ve yüksek düzeyde dil kullanım becerisine sahip olan katılımcıların sayısının düşük düzeydekilerin sayısından daha fazla olduğu söylenebilir. Akyol (2021)'un 5-6 yaş grubu çocukların iletişim becerilerini ölçtüğü çalışmasında ise çoğunluğun yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Aynı yaş grubunda olan öğrencilerin farklı düzeyde dil becerilerine sahip olabileceği görülmektedir.

5.2. İkinci Alt Amaca Yönelik Sonuç

60-72 Ay Çocukların Ebeveyn Tutumları: Araştırmaya katılan ebeveynlerin hangi ebeveyn tutumlarını daha çok benimsedikleri ve benimseme düzeyleri değerlendirilmeye alınmıştır. Bu değerlendirmeye ilişkin şekil aşağıdaki gibidir:

Şekil 4. Ebeveyn tutumlarının benimsenme düzeyleri. Değerler aritmetik ortalamaya göre verilmiştir.

60-72 ay ebeveynlerin tutumları incelendiğinde en çok demokratik ebeveyn tutumunu benimsedikleri görülmektedir. Ebeveyn tutumları açısından demokratik tutum olumlu ebeveyn davranışlarını içerisinde barındırdığı ve istenilen tutumlar içerisinde yer aldığı düşünülerek, sonucun olumlu olduğu görülmektedir. Benzer şekilde okul öncesi dönem çocuklarının ebeveyn tutumlarını inceleyen birçok araştırmada, demokratik tutumun baskın olduğu tespit edilmiştir (Altınparmak Ercan, 2020; Aydoğdu ve Dilekmen, 2016; Özgen 2017; Deniz, 2019; Akyol, 2021). Bu çalışmalardan farklı olarak otoriter tutumun yüksek düzeyde benimsendiği araştırmalar da bulunmaktadır (Sever, 2020; Çubukçu, 2019; Uykan, 2019).

Demokratik tutum ile ilgili davranışlar içerisinde ebeveynlerin en fazla çocuklarına kurallara neden uymaları gerektiğini açıkladıkları ve çocuğun duygularını serbestçe ifade etmesine izin verdikleri görülmektedir. Bu sonuçta hareketle, ebeveynlerin çocuklarıyla iletişim kurmaktan kaçınmadığı ve çocuklarının da iletişim kurmalarına destek verdikleri söylenebilir. Demokratik tutum davranışları arasında en az uygulanan ise çocukla her konunun konuşulmasıdır.

Aşırı koruyucu tutum, demokratik tutumdan sonra benimsenen ikinci tutum olarak karşımıza çıkmaktadır. Aşırı koruyucu davranışlar arasında ebeveynlerin en sık uyguladığı davranışların, çocuğun hastalanmasından endişe etmek ve çocuğa karşı koruyucu davranmak olduğu tespit edilmiştir. En seyrek olarak da çocuğu cesaretini kırabilecek davranışlar uzak tutma davranışının gerçekleştirildiği görülmektedir. Otoriter tutum ile ilgili davranışlar içerisinde ebeveynlerin en çok çocuklarıyla aynı fikirde olmadıklarında onları kendi fikirlerini kabul etmeye zorladıkları ve çocuklarına karşı sabırsız oldukları anlaşılmaktadır. Otoriter tutum boyutunda en az görülen davranış ise fiziksel cezayı çocuğu disipline sokmanın bir yolu olarak kullanmaktır. Son olarak izin verici davranışla arasında ebeveynler tarafından en çok kendileri bir başkasıyla konuşurken çocuğun araya girmesine ve çocuğun her şeyi yapmasına izin verdikleri, en az ise çocuğun yanlış davranışının görmezden gelindiği anlaşılmaktadır.

5.3. Üçüncü Alt Amaca Yönelik Sonuç

Ebeveyn Tutumlarının Cinsiyete Değişkeniyle İlişkisi: Araştırmaya katılan ebeveynlerin, benimsedikleri ebeveyn tutumları çocuklarının cinsiyeti değişkenine göre değerlendirilmiştir. 60-72 aylık çocukların ebeveynlerinin demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici davranışları çocukların erkek ya da kız olmasına göre değişmediği tespit edilmiştir. Literatürde de benzer şekilde bulgulara rastlanmaktadır (Dağgöl, 2016; Karabulut Demir ve Şendil, 2008; İnci ve Deniz, 2015; Şanlı ve Öztürk, 2012; Tezel-Şahin ve Özyürek, 2008; Aktürk, 2015; Erdoğan, 2022). Gözün Kahraman (2019)'ın yaptığı çalışmada ise erkek çocuklara karşı otoriter ebeveyn tutumuna daha fazla sergilendiği tespit edilmiştir. Benzer şekilde Erşahin (2019) tarafından okul öncesi ve ilkököl çocuklarıyla yapılan çalışmada, erkek çocuklarına karşı otoriter tutumun daha çok benimsendiğini ortaya koyulmuştur. Ayrıca kız çocuklarına karşı demokratik tutumun daha yüksek oranda benimsendiği tespit edilmiştir.

Ebeveyn Tutumlarının Doğum Sırası Değişkeniyle İlişkisi: Araştırmaya katılan ebeveynlerin, benimsedikleri ebeveyn tutumları çocuklarının doğum sırası değişkenine göre değerlendirilmiştir. Ebeveynlerin çocuklarına karşı demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutumları benimseme düzeyleri çocukların doğum sırasına göre değişmediği gözlemlenmektedir. Doğum sırası değişkeni ebeveynlerin tutumları üzerinde bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir. Literatür incelendiğinde benzer şekilde ebeveyn tutumunun çocuk sırası göre anlamlı ilişkinin tespit edilmediği araştırmalar bulunmuştur (Erdoğan, 2022; Ünlü, 2020).

Erdoğdu (2019) ise ortanca çocukların ebeveynlerinin aşırı koruyucu tutumu benimseme düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Ebeveyn Tutumlarının Çocuk Sayısı Değişkeniyle İlişkisi: Araştırmaya katılan ebeveynlerin, benimsedikleri ebeveyn tutumları çocuk sayılarına göre değerlendirilmiştir. 60-72 aylık çocukların ebeveynlerinin demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutumları benimsemesinde ailedeki çocuk sayısına göre bir değişimin gözlenmediği görölmektedir. Güneysu (1986)'nın çalışmasında ise, çocuk sayısı arttıkça ebeveynlerin demokratik tutumdan uzaklaşıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmadan farklı olarak, Aktürk (2015); bir ve 2 çocuğa sahip ailelerin, 3 çocuğa sahip ailelere göre daha demokratik olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Ebeveyn Tutumlarının Ebeveynin Yaşı Değişkeniyle İlişkisi: Araştırmaya katılan ebeveynlerin, benimsedikleri ebeveyn tutumları yaşlarına göre değerlendirilmiştir. Buna göre, 18-29 yaş aralığındaki ebeveynlerin, çocuklarına karşı aşırı koruyucu tutumu 42 yaş ve üzerinelere göre daha fazla benimsedikleri söylenebilir. Genç yaşta çocuk sahibi olan ebeveynlerin, çocuklarına karşı daha koruyucu tutumlar sergiledikleri görölmektedir. Bunun sebepleri içerisinde daha tecrübesiz olmaları düşünölebilir. 4-6 yaş çocukların ebeveynleri üzerinde yapılan çalışmada ise ebeveynin yaşı arttıkça demokratik tutumun arttığı, ebeveynin yaşı azaldıkça otoriter tutumun daha fazla benimsendiği tespit edilmiştir (Gözün Kahraman, 2019). Benzer bir sonuç olarak Gölcük (2014)'ün çalışmasında, küçük yaşta anne olanların otoriter tutumu benimseme düzeyleri daha yüksek olduğu saptanmıştır. Erdoğan (2022)'in çalışmasında ise yaş değişkenine göre demokratik ve aşırı koruyucu tutumlarda anlamlı fark tespit edilmiştir. Küçük yaşta anne olanların demokratik ve aşırı koruyucu tutumları benimseme düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Bunların aksine Akyol (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ebeveyn yaşı ile benimsenen tutum arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmalar arasında farklı bulgulara rastlanmasının sebepleri arasında örneklem grubunun değişkenliği gösterilebilir.

Ebeveyn Tutumlarının Meslek Değişkeniyle İlişkisi: Araştırmaya katılan ebeveynlerin, benimsedikleri ebeveyn tutumları mesleklerine göre değerlendirilmiştir. Ebeveynlerin benimsedikleri tutumların, ebeveynin mesleğiyle bir ilişkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Katkısız (2019)'ın çalışmasında anne çalışma durumunun, ebeveyn tutumları üzerinde bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmanın bulgularıyla örtüştüğu görölmektedir.

Ebeveyn Tutumlarının Gelir Durumu Değişkeniyle İlişkisi: Araştırmaya katılan ebeveynlerin, benimsedikleri ebeveyn tutumları gelir düzeyine göre değerlendirilmiştir. Bulgulara göre, orta ve yüksek düzeyde gelire sahip olan ebeveynlerin, çocuklarına karşı demokratik ve izin verici tutumları, düşük gelir grubundaki ebeveynlere göre daha fazla benimsedikleri görülmüştür. Gelir düzeyi yükseldiğinde demokratik tutumun yükselmesi olumlu bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Alanyazın incelendiğinde benzer şekilde annelerin gelir düzeyin arttıkça, çocuklarına karşı gösterdikleri tutumların da olumlu yönde etkilendiği bulgularına rastlanmıştır (Gökçe, 2013; Kurt ve Aslan, 2020; Balat, 2007).

Ebeveyn Tutumlarının Eğitim Durumu Değişkeniyle İlişkisi: Araştırmaya katılan ebeveynlerin, benimsedikleri ebeveyn tutumları öğrenim seviyesine göre değerlendirilmiştir. Ebeveyn tutumlarının eğitim düzeyine göre sıra ortalamaları incelendiğinde, demokratik ebeveyn tutumunda mesleğe göre manidar düzeyde anlamlılık olduğu tespit edilmiştir. Okuryazar/ilkokul ve ortaokul mezunu annelerin demokratik tutumu daha az benimsedikleri söylenebilir. Eğitim seviyesindeki azalmayla, demokratik tutumdan uzaklaşıldığı ifade edilebilir. Bu çalışmayı destekler nitelikte Kurt ve Aslan (2020), annelerin eğitim seviyeleri arttıkça, olumlu ebeveyn tutumlarının sergilendiği sonucuna ulaşmışlardır. Aşırı koruyucu ebeveyn tutumlarında mesleğe göre manidar düzeyde anlamlılık tespit edilmiştir. Lisans/lisansüstü mezunu ebeveynlerin aşırı koruyucu ebeveyn tutumunu daha az benimsedikleri görülmektedir. Ebeveynlerin eğitim seviyelerindeki yükselişle, aşırı koruyucu ebeveyn tutumundan uzaklaştıkları söylenebilir. Çalışmanın aksine Kozan (2020), ebeveynin eğitim durumunun ebeveyn tutumları üzerinde bir etkisinin olmadığı belirtilmiştir.

5.4. Dördüncü Alt Amaca Yönelik Sonuç

Dil Kullanım Becerilerinin Cinsiyete Değişkeniyle İlişkisi: Araştırmaya katılan 60-72 ay çocukların dil kullanım becerileri cinsiyetlerine göre değerlendirilmiştir. Dil kullanım becerilerin cinsiyet değişkeniyle ilişkisi incelendiğinde, herhangi bir etkinin olmadığı görülmektedir. Bu alanda yapılan araştırmalar incelendiğinde, Şeker (2010)'in çalışmasında okul öncesi dönem erkek çocukların kız çocuklarına göre dil kullanım becerilerinde daha yüksek olduğunu tespit edilmiştir. Önkol (2007) ise Türkçe ve ikinci dilde eğitim alan çocukların dil gelişimlerini incelediğinde, herhangi bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Çat Şahin (2009) tarafından yapılan çalışmasında da dil gelişimi ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiş fakat kızların dil puanlarının aritmetik ortalaması daha yüksek

bulunmuştur. İncelenen araştırmalar neticesinde, dil kullanım becerilerinin cinsiyete göre farklılaşmasında genel bir yargıya varılamayacağı görülmektedir.

Dil Kullanım Becerilerinin Doğum Sırası Değişkeniyle İlişkisi: Araştırmaya katılan 60-72 ay çocukların dil kullanım becerileri doğum sıralarına göre değerlendirilmiştir. Araştırmanın bulgularından yola çıkarak, dil kullanım becerilerinin çocukların doğum sıralarına göre farklılaşmadığı söylenebilir. Önkol Şengül (2007)'ün çalışmasında da benzer bulgulara rastlanmaktadır. Doğum sırasının dil kullanımını üzerinde bir etkisi olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmanın bulgularının tersine Öztürk (1995), ilk çocukların son çocuklara oranla daha başarılı olduğunu belirtmiştir.

Dil Kullanım Becerilerinin Çocuk Sayısı Değişkeniyle İlişkisi: Araştırmaya katılan 60-72 ay çocukların dil kullanım becerileri ailedeki çocuk sayılarına göre değerlendirilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre ailesinde üç ve daha fazla çocuk olan 60-72 aylık çocukların dil kullanım becerilerinin ailedeki tek çocuk olanlardan daha az gelişmiş olduğu görülmektedir. Yani tek çocukların dil kullanım becerileri daha yüksek olduğu söylenebilir. Çat Şahin (2009) ise 2 çocuk olanların dil gelişimlerinin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Birçok çalışmada kardeş sayısının dil gelişimi üzerinde etkisinin bulunduğunu saptanmıştır (Yıldırım ve Yıldırım, 2016; Baykal 2018). Çalışmanın bulgularının aksine, kardeş sayısının dil gelişimi üzerinde bir etkisinin olmadığını öne süren araştırmalar da bulunmaktadır (Akçay, 2017; Derman, 2017; Şeker, 2010).

Dil Kullanım Becerilerinin Ebeveynin Yaşı Değişkeniyle İlişkisi: Araştırmaya katılan 60-72 ay çocukların dil kullanım becerileri ebeveynlerinin yaşına göre değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmaların bulgularına göre araştırmaya katılan çocukların dil kullanım becerilerinin ebeveynlerinin yaş gruplarına göre bir farklılık göstermediği söylenebilir. Baykal (2018)'in araştırmasında da benzer bulgularla rastlanmış, ebeveyn yaşının dil gelişimi üzerinde bir etkisinin olmadığı saptanmıştır.

Dil Kullanım Becerilerinin Meslek Değişkeniyle İlişkisi: Araştırmaya katılan 60-72 ay çocukların dil kullanım becerileri, ebeveynlerinin mesleğine göre değerlendirilmiştir. Bulgulardan hareketle dil kullanım becerileri üzerinde ebeveyn mesleğinin bir etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır. Şeker (2010) çalışmasında, Türkçe ve yabancı dilde eğitim alan 6 yaş

grubu çocukların dil gelişimlerini incelemiş ve annenin çalışma durumuna göre bir fark olmadığını tespit etmiştir.

Dil Kullanım Becerilerinin Gelir Durumu Değişkeniyle İlişkisi: Araştırmaya katılan 60-72 ay çocukların dil kullanım becerileri, gelir durumlarına göre değerlendirilmiştir. Bulgular gelir düzeyinin dil kullanım becerileri üzerinde etkisi olduğunu göstermektedir. Düşük gelir düzeyindeki ebeveynlerin çocuklarının dil kullanım becerileri, gelir düzeyi orta ve yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının dil kullanım becerilerinden, manidar düzeyde daha düşüktür. Ebeveynlerin gelir seviyesi yükseldikçe çocuklarının dil gelişimine de olumlu yansıdığı görülmektedir. Ebeveynler ekonomik olarak güçlü olduğunda çocuklarına daha bol fırsatlar sunarak, gelişimlerine destekleri artabilir. Ebeveynin gelir düzeyinin dil gelişimi üzerinde etkisinin olduğunu ortaya koyan birçok çalışma bulunmaktadır (Öztürk, 1995; Temiz, 2002; Altun, 2019; Karacan, 2000a). Bu çalışmaların aksine Baykal (2018)'in 2-6 yaş arası çocukların dil kullanımları üzerine yaptığı araştırmasında, sosyal çevrenin ve ebeveynin gelir düzeyinin çocukların dil kullanımları üzerinde bir etkisinin olmadığını tespit edilmiştir.

Dil Kullanım Becerilerinin Eğitim Durumu Değişkeniyle İlişkisi: Araştırmaya katılan 60-72 ay çocukların dil kullanım becerileri ebeveyninin eğitim durumuna göre değerlendirilmiştir. Bulgudan hareketle, eğitim düzeyi daha yüksek olan (önlisans, lisans/lisansüstü) annelerin çocuklarının dil kullanım becerilerinin eğitim düzeyi daha düşük olan (okuryazar/ilkokul ve ortaokul) annelerin çocuklarının dil kullanım becerilerinden daha gelişmiş olduğu söylenebilir. Önkol Şengül (2007)'ün Türkçe ve ikinci dilde eğitim alan çocuklar ve ebeveynleriyle yaptığı çalışmada, annenin eğitim seviyesi arttıkça çocukların dil gelişimlerinin de yükseldiği tespit edilmiştir. Farran ve Ramey (1980)'in çalışmasında ise orta düzey eğitim seviyesinde olan annelerin çocuklarıyla ilgilenme süreleri artış gösterirken, alt düzey eğitim seviyesinde olan annelerin ilgilerinin azatlığı görülmüştür. Çocuklarda dil, sosyal çevreyle etkileşime girerek geliştiği için düşük eğitim seviyesinde olan annelerin çocuklarında dil gelişimi de yavaş ilerleyecektir. Dil gelişimi üzerinde annenin eğitim durumunun etkili olduğu birçok çalışmada daha belirtilmiştir (Akçay 2017; Anlar, 1983; Altınparmak Ercan 2020; Erdemir, 2001; Şeker, 2010).

5.5. Beşinci Alt Amaca Yönelik Sonuç

Dil kullanım Becerileri İle Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişki: 60-72 ay çocukların dil kullanım becerileri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişki incelenmiş, ikisi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. 2-4 yaş arası çocukların dil gelişimlerini Peabody Resim Kelime Testi ve Denver testiyle tespit eden diğer bir çalışmada da ebeveyn tutumlarıyla anlamlı bir fark olmadığı ortaya koyulmuştur (Altınparmak Ercan, 2020). Yılmaz (2010) ise, bazı ebeveyn tutumlarının çocukların dil gelişimleri üzerinde olumsuz etki bıraktığını ileri sürmüştür. Baykal (2018) bunu destekler nitelikte, annelerin çocuklarına karşı göstermiş olduğu tutumların dil gelişimleriyle ilişkili olduğunu ifade etmiştir. Çocukların dili kullanırken yaptıkları yanlışlara ayıplayarak veya şiddetle karşılık verirlerse, çocukların dil yanlışları da bu doğrultuda artış gösterecektir.

Tüm bulgular incelendiğinde annenin eğitim durumunun büyük önem taşıdığı görülmektedir. Annenin eğitim durumu benimsediği ebeveyn tutumuna etki ettiği gibi, çocuklarının dil gelişimi üzerinde de önemli etkiye sahiptir. Eğitim seviyeleri yüksek olan anneler daha kültürlü ve bilinçli yaklaşımlarla çocuklarının gelişimlerine katkı sağlayabilirler. Kendi eğitimlerine önem veren annelerin, çocuklarının eğitimine ve gelişimlerine de aynı oranda destek sağlayacağı sonucuna ulaşmak mümkündür.

Annenin eğitim durumunun yanında gelir durumlarının da önemi büyüktür. Gelir seviyesi yükseldiğinde çocukların dil gelişimleri yükseldiği gibi, ebeveynlerin olumlu tutumları benimseme oranlarının da arttığı tespit edilmiştir. Ebeveynlerinin ekonomik durumu çocuğun sosyal kültürel çevresine de etki ettiğini söyleyebiliriz. Bu çevre, doğrudan çocuğun gelişimine etki ettiği düşünülerek olumlu yansımalarını görmek mümkün olacaktır.

5.6. Öneriler

Bu araştırmanın sonuçlarından hareketle belirtilen öneriler şu şekildedir:

Bu çalışmaya devlet okullarında eğitim gören 60-72 yaş grubu öğrenciler dahil edilerek gerçekleştirilmiştir. Küçük yaş grupları ile de uygulanabilir. Çalışmaya 60-72 ay öğrencilerin anneleri dahil edilmiş olup, babaları üzerinde de gerçekleştirilebilir.

Dil kullanım becerilerinin geliştirilmesinde ebeveynler üzerinde eğitimler tasarlanarak, etkileri incelenebilir. Ayrıca ebeveyn tutumları hakkında bilinçlendirici eğitimler planlanarak, olumlu tutumların teşvik edilmesi yönünde çalışmalar yapılabilir.

Okul öncesi dönem çocuklarının dil gelişimleri farklı değişkenler açısından incelenebilir. Ebeveyn tutumları dil gelişiminin yanında diğer gelişim alanlarıyla da ilişkisi araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Açev, (1999). *7 ÇOK GEÇ! Erken Çocukluk Eğitiminin Önemi Üzerine Düşünceler ve Öneriler*. Erişim: 15 Eylül 2022: <https://www.acev.org/directory/7-cok-gec-erken-cocukluk-egitiminin-uzerine-dusunce-ve-oneriler/>
- Akçay, A. (2017). Examination of the Relationship between Demographic Characteristics of the Family and the Language Development of Children. *International Journal of Higher Education*, 6(5), 168.
- Aktürk, M. F. (2015). Çocukları Okul Öncesi Eğitime Devam Eden (5 Yaş Grubu) Ebeveynlerinin Ana-Baba Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Akyol, M. (2021). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 5-6 Yaş Çocukların İletişim Becerileri İle Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Ve Ev Yönetimi Eğitimi Anabilim Dalı. Konya.
- Akyol, M. (2021). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 5-6 Yaş Çocukların İletişim Becerileri İle Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Altınörs, A. (2012). Dile Davranışçı Yaklaşımlara Chomsky'nin İtirazı Üzerine. *Sosyal Bilimler Dergisi*. 4(14). 65-90.
- Altınparmak Ercan, F. (2020). Aile Yapısının, Aile Tutumlarının Ve Televizyonun 2-4 Yaş Arası Çocukların Dil Gelişimine Etkisinin İncelenmesi (Muş İli Örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı, Kastamonu.
- Altıok, F. (1971). Çocukta dilin oluşumu ve gelişimi. *A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4, 115–132.
- Altun, D. (2019). 60-71 Aylık Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Alıcı Ve İfade Edici Dil Kelime Bilgisinin Teknoloji Kullanımı Ve Ailesel Faktörlere Göre İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(2), 1158-1182.
- Anlar, B. (1983). İlk Altı Yaşta Dil Becerisi, Anne Baba Eğitimi Ve Cinsiyetin Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Aral, N. Kandır, A. Ve Yaşar, M.C. (2000). *Okul öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları*. Ya-Pa Yayınları: İstanbul.
- Aral, N. Ve Gürsoy, F. (2012). *Özel Eğitim Gerektiren Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. Morpa Kültür Yayınları : Ankara.
- Atay, M. (2009). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim I*. Kök Yayınları, Ankara.
- Aydoğan, Y. Ve Koçak N. (2003). Okul Öncesi Çocukların Dil Gelişimlerine Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi, Erişim: 10 Ağustos 2022. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/159/aydogan-kocak.htm>
- Aydoğdu, F. ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (2) , 0-0.
- Babaroğlu, A. (2014). *Çocuk Psikolojisi Ve Ruh Sağlığı*. Vize Yayıncılık, Ankara.
- Bağcı Ayrancı, B. (2018). 0-12 Yaş Dil Gelişimi Uygulamaları Ve Yapılması Gerekenler. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (KÜSBD)*. 8(1), 13-34.
- Balat, G. U. (2007). İlköğretime Başlayan Çocukların Anne Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Okul Öncesi Eğitimden Yararlanma Düzeylerine Göre İncelenmesi. *Eğitim Ve Bilim Dergisi*. 32 (143), 89-99.
- Başal, H. A., (2004). *Nasıl mutlu bir çocuk yetiştirebilirim*. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Başaran, İ. E. (1994). *Eğitim Psikolojisi*. Kadioğlu Matbaası, Ankara.
- Bates, E. (1974). Acquisition of pragmatic competence. *Journal of Child Language*, 1(2), 277-281.
- Bayhan, P. Ve Artan, İ. (2004). *Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi*. Morpa Yayınları: İstanbul.
- Baykal, M. (2018). 2-6 Yaş Arası Çocukların Dil Kullanımı Üzerine Bir İnceleme: Denizli Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Denizli
- Baykoç Dönmez, N. (1986). Çocuklarda Dilin Kazanılışı. *Ya- Pa 4. Okul Öncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırılması Semineri*. Ya-Pa Yayınları: İstanbul.
- Baykoç Dönmez,N., Abideoğlu, Ü., Dinçer, Ç., Erdemir, N. ve Gümüşçü, Ş. (2000). *Okul Öncesi Dönemde Dil Gelişimi Etkinlikleri*. 3. Baskı.Ya-Pa Yayınları: İstanbul.
- Berk, L. E. (2013). *Bebekler ve Çocuklar*. N. Işıklıoğlu Erdoğan (Çev). Nobel Yayıncılık: Ankara.
- Binbaşıoğlu, C. (1990). Türkiye’de çok amaçlı okullar, *Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi*, 24-28 Eylül 1990, Ankara. 10-19.
- Bloom, L. ve Lahey, M. (1978). *Language Development and Language Disorders*. John Wiley and Sons: New York.

- Brock, A, ve Rankin, C. (2008). *Communication Language And Literacy From Birth To Five*. Sage Publication Ltd: London.
- Bukatko, D. Ve Daehler, W. (1992). *Child Development*. Houghton Mifflin Company: Boston.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyalbilimleri için verianalizel kitabı. İstatistik, araştırmadeseni, SPSS uygulamaları ve yorum*. Pegem Akademi, Ankara.
- Cevheri, C. (2018). Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Çalışan ve Çalışmayan Annelerdeki Obsesif-Kompulsif Belirtiler ve Obsesif İnanışlar ile İlişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ceyhan, E. (2002). *Çocuk Gelişimi Ve Psikolojisi*. Acık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
- Chomsky, N. (2009). *Bilgi Sorunları ve Dil Managua Dersleri*. Veysel Kılıç (Çev.). Bgst Yayınları: İstanbul.
- Cunningam, B. (1993). Child Development. *Harper Collins Publishers*, New York.
- Cüceloğlu, D. (1993). *İnsan ve Davranışı Psikolojinin Temel Kavramları. (4. Basım)*. Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Cüceloğlu, D. (1999). *İnsan ve Davranışı: Ppsikolojinin Temel Kavramları. (9. Basım)*. Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Çakır, T. (2003). Çocukta Dil Gelişimi ve Kuramsal Yaklaşımlar. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7: 139-164.
- Çat Şahin, A. (2009). Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların Dil Gelişimiyle Annelerin Okuma İlgi Ve Alışkanlıkları Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Çayır, Ç. ve Filiz, A. (1999). Çocuk Yuvalarında Kalan Ve Ailesiyle Birlikte Yaşayan Altı-Yedi Yaş Çocukların Dil Gelişimlerinin İncelenmesi (Ankara ve Isparta Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Çiyiltepe M., Türkbay T. (2004). Konusmanın Bileşenleri ve Konuşma Gecikmesi Olan Çocukların Değerlendirilmesi: Gözden Geçirme. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 11 (2): 90.
- Çubukcu, A. (2019). 48 – 72 Aylık Çocukların Prososyal Davranışları İle Annelerinin Prososyal Davranışları Ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Dağabakan F. O. ve Dağabakan D. (2008). *Dil Ve Cocukta Dil Gelişim Kuramları*. Erişim: 8 Mart 2021. http://oogm.meb.gov.tr/dokuman/cocuklarda_dil_gelisimi.pdf

- Dağabakan, F.Ö. & Dağabakan, D. (2007). *Dil Ve Çocukta Dil Gelişim Kuramları*. Erişim Adresi: <http://www.anaokullu.com/aa-belge/okul-oncesi-makale-dil-gelisimi.pdf>
- Demir, E. K. ve Şendil, G. (2008). *Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)*. Türk Psikoloji Yazıları, 11(21): 15-25.
- Demirel, Ö. (2010). *Eğitim sözlüğü/Dictionary of education: Türkçe-İngilizce/İngilizce-Türkçe (Geliştirilmiş 4. Baskı)*. Pegem Akademi, Ankara.
- Deniz, E. (2015). *Eğitim psikolojisi* (Yedinci baskı). Maya Yayın Dağıtım Eğitim Danışmanlık, Ankara.
- Deniz, M. E. (2008). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*. Maya Akademi, Ankara.
- Deniz, S. (2019). Okul Öncesi Eğitim Çağındaki Çocukların Değer Düzeylerine İlişkin Anne Baba Ve Öğretmen Görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Siirt.
- Dereli, E. ve Koçak, N. (2005). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 4-6 Yaş Arasındaki Çocukların İfade Edici Dil Düzeylerinin Bakım Tarzı Ve Anne- Baba Eğitim Düzeyi Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Konya.
- Derman, T. M. (2017). 4-6 Yaş Çocukların Sözcük Dağarcıklarının Ailesel Faktörlere Göre İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 372–383.
- Ellis, A. and Beattie, G.(1986). *The Psychology of Language and Communication*. Guilford Press: New York.
- Erdemir, N. (2001). 12–30 Aylar Arasındaki Türk Çocuklarının Dil Yapılarının Anlamsal Yönden İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdoğan, G. (2022). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 48-72 Aylık Çocukların Anne Ve Babalarının Ebeveyn Tutumları İle Medya Aracılıklarının İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdoğan, S., Hatice Şimşek B. ve Selma Erdoğan A. (2005). Alt Sosyoekonomik Bölgelerde Ana Sınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Grubundaki Çocukların Dil Gelişim Düzeylerine Bazı Faktörlerin 97 Etkisinin İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1). Adana.
- Erdoğan, Ö. (2019). 5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Ebeveyn Tutumlarının Akran İlişkilerine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.

- Eroğlu, F. ve Parlar, H. (2018). Evli Kadın Ve Erkeklerde Psikolojik İyi Oluşun Ebeveyn Tutumuna Etkisinin İncelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (33), 89-101.
- Erşahin, K. (2019). Anne Baba Tutumları İle 5-7 Yaş Çocukların Bilişsel İşlemler Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Eryılmaz, D., Uladı, G., Geyik, M. Ve Öztürk, M. (2019). 36-72 Aylık Çocukların Dil Gelişim Özelliklerinin Çeşitli Değişkenler Bakımından İncelenmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 9(1).
- Eskinazi, L. (2003). 5-7 Yaş Çocuklarına Yönelik Dil Kullanım Yeteneklerini Belirleyen Ölçeğin Oluşturulması ve Geçerlik Güvenirlik Çalışması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana bilim Dalı, İstanbul.
- Farran, D. C., & Ramey, C. T. (1980). "Social Class Differences In Dyadic Involvement During Infancy". *Child Development*, 51(1), 254
- Fişek, O.G. ve Yıldırım, S.M. (1983). *Çocuk Gelişimi*. Milli Eğitim Yayınları: İstanbul.
- Gander, M.J ve Gadriner, H. W. (1998). *Çocuk Ve Ergen Gelişimi*. Bekir Onur (çev). İmge Kitabevi: Ankara.
- George, D. Ve Mallery, P. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple study guide and reference* (10th ed). Pearson Education Inc: Boston, MA.
- Gökçe, F. (2013). 5-6 Yaş Çocukların Sosyal-Duygusal Uyumları İle Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Gölcük, M. (2014). Prediction Of Parenting Styles From Child And Maternal Temperamental Characteristics. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gustafsson, H.C, Cox, M.J , Blair, C. (2012). "The Family Life Project Key Investigators". *Journal of family psychology*. 26 (1), 115.
- Güneş, F. (2010). Ninnilerin Çocukların Dil Ve Zihinsel Gelişimine Etkisi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 2(3), 27-38.
- Güneysu, S. (1986). Üniversite Gençlerinin Kendini Kabul Düzeyine Ana-Baba Tutumlarının Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

- Güven, N. ve Bal, S. (2000). *Dil Gelişimi ve Eğitim, 0-6 Yaş Dönemindeki Çocuklar için Destekleyici Etkinlikler*. Epsilon Yayınları. İstanbul.
- Güzel Özmen, R. (2002). İfade Edici Dil Becerileri Sınırlı Olan Zihinsel Engelli Çocukların Dil Gelişimlerini Desteklemek İçin Öğretmenin Sınıf Ortamında Yapacakları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Isikoglu, Erdogan, N., Atan, A., Asar, H., Mumcular, F., Yüce, A., Kıraç, M. ve Kilimlioğlu Ç. (2016). *Examination of parents' and teachers' shared reading activities. elementary education online*, 15(1): 125-135.
- Kabadayı, A. (2004). “Bebek Dili’nin Semantik ve Morfolojik Açısından İncelenmesi”. *Çağdas Eğitim Dergisi*, 312, 28–37.
- Karacan, E. (2000b). “Bebeklerde ve Çocuklarda Dil Gelişimi”. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 3(4), 263-268.
- Karacan, E.(2000a). “Çocuklarda Dil Gelişimini Etkileyen Faktörler”. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. 9(7).
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 17. Baskı, Nobel Yayınları, Ankara.
- Katıksız, S. (2019). 5-6 Yaş Çocuğa Sahip Çalışan Ve Çalışmayan Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları İle Bu Çocukların Öğretmen Algısına Göre Akademik Benlik Saygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Keskin, F., Ömeroğlu, E. ve Okur, A. (2015). “0-6 yaş arasındaki çocuklara sözcük öğretimi ile ilgili çalışmaların incelenmesi”. *Ana Dili Eğitimi Dergisi (ADED)*, 3(1), 80-95.
- Kol, S. (2011). Erken Çocuklukta Bilişsel Gelişim Ve Dil Gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 1-21.
- Kozan, D. (2020). Ebeveyn Tutumları İle Okul Öncesi Dönem Çocukların Okul Olgunlukları Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı, Bursa.
- Kulaksızoğlu, A. (1998) *Ergenlik Psikolojisi*, (1. Baskı), Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Kurt, Ş. H., Aslan, D. (2020). “Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Annelerin Öz-Yeterlik, Psikolojik Sağlık ve Ebeveyn Tutumlarının İncelenmesi”. *Kadem Kadın Araştırmaları Dergisi*, Vol. 6, No. 2: 211-240.
- Kutlu, O. (2018). Dil Gelişim Dönemleri. Erişim Tarihi: 10 Eylül 2022. <https://www.cokbilgi.com/yazi/dil-gelisimi-donemleri-bebeklerde/>
- Lieberman, P. (2012). “Vocal tract anatomy and the neural bases of talking”. *Journal of Phonetics*, 40(4), 608-622.

- Millî Eğitim Bakanlığı (2013). *Okul Öncesi Eğitimi Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Bakanlığı. Erişim Adresi: <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu (1991). *12. Milli Eğitim Şurası*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. Erişim Adresi: http://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/suralar/dokumanlar/12_sura.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu (1993). *14. Milli Eğitim Şurası*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. Erişim Adresi: http://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/suralar/dokumanlar/14_sura.pdf
- Moder, K. (2010). “Alternativesto F-test in oneway ANOVA in case of heterogeneity of variances”. *Psychological Test and Assessment Modeling*, 52, 343–353.
- Morris, C. (2002). *Psikolojiyi Anlamak*. Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara
- OBADER (2013). *Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programı İle Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi*, Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- Oktay, A. (2000). Okul öncesi eğitimine öğretmen yetiştirme. Ş. Yaşar (Ed.). *Okul Öncesi Eğitiminin İlke Ve Yöntemleri* (120-132). Anadolu Üniversitesi: Eskişehir.
- Önkol Şengül, F. L. (2007). Türkçe Ve İkinci Dilde Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Türkçe Dil Kullanım Becerilerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Öz, G. (1997). *Çocuk Olmak-Çocuğun Gelişim Dönemleri*. Kök Yayıncılık, Ankara.
- Özgen, H. (2017). Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalarının Ebeveyn Tutumları Üzerindeki Yordayıcılığı (Master's thesis), İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Özgür, İ. (1979). *Çocuk Psikolojisi, Çocuk Gelişimi Ve Modern Eğitim*. Özgür Yayınları, Ankara.
- Öztürk, H. (1995) Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Giden ve Gitmeyen İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Alıcı ve İfade Edici Dil Düzeyleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Öztürk, H. (1995). Okul öncesi Eğitim Kurumlarına Giden Ve Gitmeyen İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Alıcı Ve İfade Edici Dil Düzeyleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Quine, F. V. (1987). “Indeterminacy of Translation Again”. *The Journal of Philosophy*. 84 (1), 5-10.

- Richard, G. ve Hanner, M. A. (1995). "Languge Processing Test-Revised". *LinguiSystems. Illinos.* 5;(0)-11;(11).
- San Bayhan , P. ve Artan, İ. (2004). *Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi*. Morpa: İstanbul.
- San Bayhan, P. ve Artan, İ. (2007). *Çocuk gelişimi ve eğitimi (1. Baskı)*. Morpa: İstanbul.
- Santrock, J. W. (2011). *Life-spandevlopment. (13th ed.)*. McGraw-Hill., New York.
- Sasık, Y. (2012). Anne Baba Tutumları Ve Bu Tutumların Çocukların Kişilikleri Üzerine Etkileri, *Anne Çocuk Dergisi*. Mart 2012
- Savran, C. ve Kuşin, İ. (1997). *Anne Baba Tutumları İle Onların Ana Babaları Arasındaki Çocuk Yetiştirmeye Yönelik Tutum İlişkileri*. 10. Ya-Pa Yayınları: İstanbul.
- Senemoglu, N. (1989). "Okul Öncesi Eğitimde Dilin Önemi. *Milli Eğitim Vakfı Dergisi*", 4(14), 21-22.
- Sever, H. (2020). 5-6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Ebeveynlerin Tutumlarının İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sevinç, M. (2003). *Gelişim Ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. Morpa Kültür Yayınları: İstanbul.
- Shaffer, R.D. (1994). *Social&Personality Development*. Brooks Cole Publishing Comp, Pacific Grove, California.
- Steinberg, L. (2001). "Weknowsomethings: Parent-adolescentrelationships in retrospectandprospect". *Journal of research on adolescence*, 11(1), 1-19.
- Şeker, P. T. (2010). Okul Öncesi Dönemde Yabancı Dil Öğreniminin Dilsel Gelişim Alanına Katkılarının İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şirin, M. R. (1994). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Taber, K.S. (2018). The use of Cronbach's Alpha when developing and reporting research instruments in Science Education. *Res Sci Educ.* 48, 1273-1296.
- Taylor, C. A., Manganello, J. A., Lee, S. J., ve Rice, J. C. (2010). "Mothers' Spanking Of 3-Year-Old Children And Subsequent Risk Of Children's Aggressive Behavior". *Pediatrics*, 125(5), e1057-e1065.
- Temel, F.(2000). "Erken Çocukluk Döneminde Dil Gelişimi: Sosyoekonomik Düzey Ve Cinsiyet İlişkisi". *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 39-53.
- Temiz, G. (2002). Okul öncesi Eğitimin Çocuğun Dil Gelişimine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Temiz, G. (2002). Okul Öncesi Eğitimin Çocuğun Dil Gelişimine Olan Etkisi. Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Temizyürek, F . (2007). “Çocukta Dil Gelişim Süreci”. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)* , (7) , 169-176.
- Temizyürek, F. (2004).*Türkçe Eğitiminde Konuşma Eğitiminin Yeri Ve Önemi*. 12. Eğitim Bilimleri Kongresi-Bildiriler, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Topbaş S, Güven S. (2014). “Erken Dil Gelişimi Testi Üçüncü Versiyonu’nun (Test of Early Language Development-Third Edition) Türkçe’ye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Ön Çalışması”. *International Journal of Early Childhood Special Education*. 6(2); 151-176.
- Topbaş, S. (2017). *Dil ve kavram gelişimi*. (7. Basım). Kök Yayıncılık, Ankara.
- Tural, A. (1979). *Dil Gelişimi Ve Eğitimi El Kitabı*. Hacettepe Yayınları, Ankara.
- Uykan, E. (2019). Ebeveyn Tutumları İle Çocukların Öz Düzenlemeleri Arasındaki İlişki İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ülgen, G. ve Fidan, E. (1997), *Çocuk Gelişimi. Yedinci Basım.*, Milli Eğitim Basımevi: İstanbul.
- Ünlü, N. (2020). Ebeveyn Tutumlarının Okul Öncesi Dönemdeki 36-69 Ay Aralığında Olan Çocukların Davranış Problemlerine Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Williams, L. (1990). “The modification of speech perception and production in second language learning”. *Perception and Psycho physics*, 26/2, 95-104.
- Yavuzer, H. (2005). *Çocuk Psikolojisi*. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yavuzer, H. (2008); *Çocuk Psikolojisi*. Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Yavuzer, H.(1998). *Çocuk Psikolojisi*. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yazıcı, Z. ve Temel, Z. F. (2012). “İki dilli ve Tek Dilli Çocuklarda Dil Gelişimi Okuma Olgunluğu İlişkisi”. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 145 – 158.
- Yeniacı, Y. (2018). Genç Yetişkinlerde Anne – Baba Tutumu ve Duygu Düzenlemenin Dikkat Eksikliği ve Hiperkaktivite Bozukluğu ile İlişkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, R. (2010). Farklı Sosyokültürel Seviyelerdeki 6 Yaş Grubu Çocukların Kelime Dağarcıklarının, Anne Baba Tutumları Açısından İncelenmesi (Aydın İli Örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Yörükoğlu, A. (1996). *Çocuk Ruh Sağlığı*. Özgür Yayınları, İstanbul.

EKLER

Ek1: Tekirdağ İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden Alınan Araştırma Uygulama İzni

T.C.
TEKİRDAĞ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-43996270-44-64224628
Konu : Araştırma İzni (Asya Nur ÖZKUL)

24/11/2022

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğünün 08.11.2022 tarih ve 2200266314 sayılı yazısı.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim 18290201015 numaralı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Asya Nur ÖZKUL'un Doç.Dr.Akan Deniz YAZGAN danışmanlığında hazırladığı "Okul Öncesi Eğitim Almakta Olan 60 -72 Ay Çocukların Dil Kullanım Becerileri İle Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişki" konulu anket çalışması kapsamında İlimiz Çerkezköy ilçesine bağlı ekli listede belirtilen Resmi Ortaokul, İlkokul ve Anaokullarındaki gönüllü öğrenci ve velilere yönelik uygulama isteği, yazı ile Müdürlüğümüze bildirilmiştir.

Söz konusu araştırma uygulaması, Süleymanpaşa İlçesi Tekirdağ Rehberlik ve Araştırma Merkezinin 16.11.2022 tarih ve 63642180 sayılı yazısı ile uygun görülmüş olup, Müdürlüğümüz Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenmiş ve anketin uygulanmasında bir sakınca görülmediği, yapılacak çalışmalar sonucunda hazırlanacak raporun Müdürlüğümüze gönderilmesinin uygun olacağı bildirilmiştir.

Bu kapsamda onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen, uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan anket sorularının eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde, okul/kurum müdürünün koordinesinde ve kontrolünde, gönüllü öğrenci ve velilere yönelik **Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 2020/2 sayılı "Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri" konulu genelgesine** göre gerçekleştirilmesi Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde Olurlarınıza arz ederim.

Gürcan AYVAZ
Şube Müdürü

Uygun görüşle arz ederim.

Ersan ULUSAN
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
Asalet KARABULUT
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek2: Etik Kurul İzni

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulu
Bilimsel Araştırma Etik Kurulu

Sayı : E-84026528-050.01.04-2200091945
Konu : Başvuru İncelenmesi

29.04.2022

Sayın Asya Nur ÖZKUL

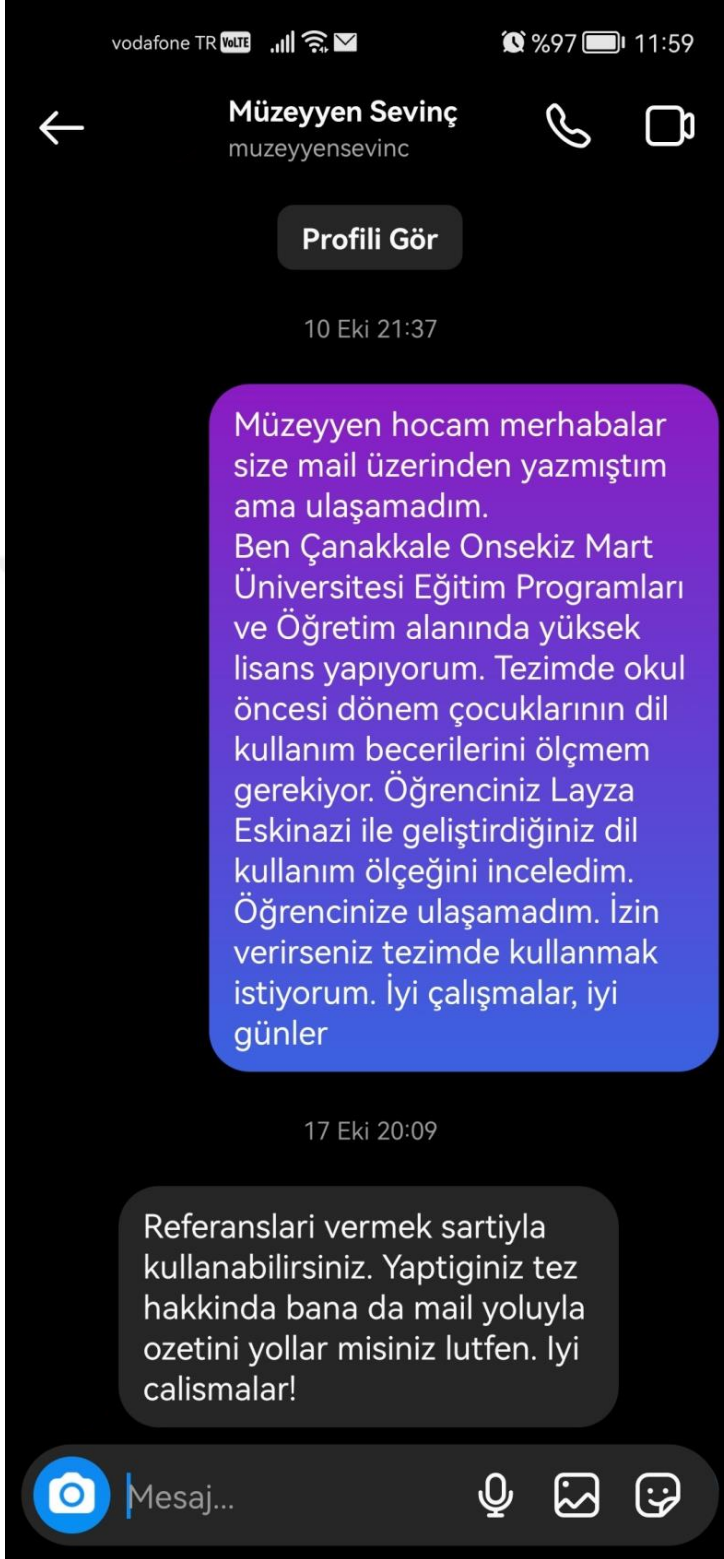
Yürütücülüğümüzü yapmış olduğumuz 2022-YONP-0400 nolu projeniz ile ilgili Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun almış olduğu 28.04.2022 tarih ve 09/02 sayılı kararı aşağıdadır.

Bilgilerinize rica ederim.

KARAR 02- Sorumlu yürütücülüğünü Dr. Öğr. Üyesi Akan Deniz YAZGAN'ın yaptığı ve proje araştırmacısı Asya Nur ÖZKUL tarafından gerçekleştirilen "Okul Öncesi Eğitim Almakta Olan 60-72 Ay Çocukların Dil Kullanım Becerileri ile Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişki" başlıklı araştırmanın, Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul ilkelerine uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Doç. Dr. Sezgin AYGUN
Kurul Başkanı V.

Ek 3: Ölçme Araçları Kullanım İzinleri

← Telat Gül ŞENDİL

Re:

17 Eki 2022 Pzt 07:57

3 EK 259,45KB

Merhaba Asya,
ölçeğimizi kullanmandan memnuniyet
duyarım. Ekte ilgili malzemeleri yolladım.
Şimdiden başarılar dilerim...

Prof.Dr. Telat Gül ŞENDİL
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Psikoloji

atlas.edu.tr

asya ozkul 14 Eki
2022 Cum, 11:03 tarihinde şunu yazdı:

Merhaba. Ben Çanakkale Onsekiz Mart
Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim
yüksek lisans öğrencisiyim. Tezimde okul
öncesi eğitim almakta olan 60-72 ay
çocuklara dil kullanım becerileri ile cheyevn

Yanıtla

Tüm alıcıları
yanıtla

İlet

Sil

Diğer

Ek4: Ölçme Araçları

Dil Kullanım Ölçeği

Alt Ölçek 8: Özellikler

Puan	İşlevi: ...ile ne yaparsın	Parçaları: ...in parçaları nelerdir?"	Renk: ne renklerde olabilir	Aksesuarlar /Gereklilikler: ... e ne uygundur? (kullanımı için gerekli şeyler)	Ebat/şekli: ... in şekli veya boyu nedir? Ebat, Uzunluk, Genişlik, Yükseklik, şekil	Kategori: Ne tür ...vardır?"	İçeriği: ne' (y)den yapılmış	Yer: Nerede bulunur?
	1. Portakal							
	2. Çanta							
	3. Bilgisayar							
	4. Araba							
	5. Perde							
	6. Televizyon							
	7. Kitap							
	8. Şampuan							
	9. Lamba							
	10. Buzdolabı							
	11. İnek							
	12. Ayakkabı							

Ebeveyn Tutum Ölçeği

EBEVEYN TUTUM ÖLÇEĞİ (ETÖ)

Cümleleri okuduktan sonra o ifadenin size ne kadar uyduğunu aşağıdaki 5 seçenektan birinin altındaki kutucuğa işaret koyarak belirtiniz. Örneğin, okuduğunuz ifade size tamamıyla uyuyorsa "**her zaman böyledir**" seçeneğini, size çoğunlukla uyuyorsa "**çoğu zaman böyledir**" seçeneğini, bazen uyuyorsa "**bazen böyledir**" seçeneğini, size çok az uyuyorsa "**nadiren böyledir**" seçeneğini ya da size hiç uymuyorsa "**hiçbir zaman böyle değildir**" seçeneğini işaretleyebilirsiniz. Bu ifadelerde doğru veya yanlış yoktur, sadece size uyan seçeneği işaretlemeniz gerekiyor. Araştırma için, bütün soruların cevaplandırılması çok önemlidir. Bu nedenle, bazı ifadeler size benzer gelse de lütfen hepsini mutlaka cevaplandırınız. 2- 6 yaş arasında birden fazla çocuğunuz varsa, lütfen soruları çocuklardan **sadece birisi için** cevaplandırınız.

Madde numaraları	CÜMLELER	Her zaman böyledir	Çoğu zaman böyledir	Bazen böyledir	Nadiren böyledir	Hiçbir zaman böyle değildir
1	Ben bir başkasıyla konuşurken çocuğumun araya girmesine izin veririm.					
2	Çocuğumun kendine özgü bir bakış açısı olduğunu kabul ederim.					
3	Çocuğumla aynı fikirde olmadığımız zaman, benim fikirlerimi kabul etmesi için onu zorlarım.					
4	Çocuğumu, hayatın ufak tefek güçlüklerinden korurum.					
5	Çocuğuma bağımsız olmayı öğrenmesi konusunda yardımcı olurum.					
6	Çocuğuma, kurallara neden uyması gerektiğini açıklarım.					
7	Çocuğuma yaptığı şeyin önemli olduğunu hissettiririm.					
8	Çocuğumu, kendisi için yorucu olabilecek işlerden korurum.					
9	Çocuğum söz dinlemediğinde ona vururum.					
10	Çocuğumun iyi ve kötü davranışı karşısında neler hissettiğimi ona açıklarım.					
11	Çocuğumu yola getirmek için onu azarlarım.					
12	Çocuğuma karşı koruyucu davranırım.					
13	Çocuğum iyi davrandığında onu överim.					
14	Çocuğumun kişisel görüşlerine saygı gösteririm.					
15	Çocuğumu bir şeyleri kendi başına yapması konusunda cesaretlendiririm.					
16	Arkadaşları çocuğuma sataştığı zaman onu korurum.					
17	Çocuğumun başkaları konuşurken araya girmesine izin veririm.					
18	Çocuğumun cinsel konularda sorduğu soruları anlayacağı bir dilde doğru olarak cevaplarım.					
19	Çocuğum yanlış bir şekilde davrandığında ona bağırırım.					
20	Ebeveynlik konusunda bir yanlış yaptığımda çocuğumdan özür dilerim.					
21	Çocuğumu, kendisi için zor olabilecek işlerden korurum.					
22	Çocuğumun hastalanmasından endişe ederim.					
23	Çocuğumun duygularını serbestçe ifade etmesine izin veririm.					

24	Çocuğumun istediği saatte uyumasına izin veririm.								
25	Çocuğum yanlış davrandığında, bunun neden yanlış olduğunu ona açıklarım.								
26	Çocuğuma kızdığımında çocuğumu cezalandırırım.								
27	Fiziksel cezayı, çocuğumu disipline sokmanın bir yolu olarak kullanırım.								
28	Çocuğumun hayal kırıklığına uğramaması için elimden geleni yaparım.								
29	Çocuğumun büyüdükçe yeni şeyler denemeyi göze alması gerektiğine inanırım.								
30	Çocuğumun her şeyi yapmasına izin veririm.								
31	Çocuğumun yanlış davranışını görmezden gelirim.								
32	Çocuğumu başka çocuklarla kıyaslarım.								
33	Çocuğumun şımarıklıklarına göz yumarım.								
34	Çocuğumu şımartırım.								
35	Çocuğuma karşı çabuk öfkelenirim.								
36	Çocuğum bana birşey anlatırken sözünü kesmeden dinlerim.								
37	Çocuğuma bir şey alırken onun da fikrini alırım.								
38	Çocuğumla her konuyu konuşabilirim.								
39	Çocuğuma karşı sabırsızım.								
40	En ufak bir hatasında, çocuğumu cezalandırırım.								
41	Çocuğum için hemen hemen bütün eğlencelerimden fedakarlık ederim.								
42	Çocuğumun kendi başına becerebileceği şeyleri denemesi için ona fırsat tanırım.								
43	Çocuğuma bana sormaksızın şahsi eşyalarımın herhangi birini alıp kullanmasına izin veririm.								
44	Evimizde hangi televizyon programının izleneceği, çocuğumun isteğine göre belirlenir.								
45	Çocuğumu yapabileceğinden fazlasını yapması için zorlarım.								
46	Çocuğumu, onun cesaretini kırabilecek zor işlerden uzak tutarım.								

Veli Demografik Ölçek

ANKET FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu anket Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalında yürütülen tez çalışması için hazırlanmış olup, tamamen bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Katılarınız için teşekkür ederim.

Çocuğun Cinsiyeti:

Çocuğun Doğum Sırası:

İlk çocuk ( ) Ortancalardan biri ( ) Son çocuk ( )

Çocuk Sayısı:

1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ve daha fazla ( )

Ebeveyn Yaşı:

18-23( ) 24-29( ) 30-35( ) 36-41( ) 42 ve üzeri( )

Mesleğiniz

Ev Hanımı ( ) İşçi ( ) Memur ( ) Esnaf ( ) Öğretmen ( ) Diğer ( )

Gelir Düzeyiniz:

Düşük ( ) Orta ( ) Yüksek ( )

Anne Öğrenim Düzeyi:

Okur-Yazar( ) İlkokul( ) Ortaokul( ) Lise( ) Önlisans( ) Lisans( )

Lisansüstü( )